

MOTOLin

HUDBA, KTERÁ UMÍ CHYTIT ZA SRDCE

Ondřej Havelka & Ondřej Materna

REKONSTRUKCE FNM

25. 1. 2022 - 31. 12. 2023

INFORMACE
K PROBÍHAJÍCÍ REKON-
STRUKCI NALEZNETE
NA NAŠICH WEBOVÝCH
STRÁNKÁCH

SOCIÁLNÍ SÍTĚ FN MOTOL

Fakultní nemocnice v Motole
1d

Včera se médiím k postupu léčby malého Martínka vyjádřil prof. MUDr. Pavel Kršek, Ph.D., přednosta Kliniky dětské neurologie 2. LF UK a FN Motol společně s primářkou doc. MUDr. Janou Haberlovou, Ph.D. a ošetřující lékařkou chlapce MUDr. Rosou Vydrovou. Přestože není možné v tuto chvíli lék podat v ČR, velkým úspěchem Kliniky dětské neurologie FN Motol je už jen samotné a hlavně včasné diagnostikování syndromu AADC. Celý záznam vyjádření lékařů můžete vidět zde: <https://cnn.iprima.cz/za-zachranou-martinek-pojede-do...>

You and 99 others

Like

Comment

FN Motol

82 likes

Onemocnění ať už fyzické nebo duševní nechodí po horách ale po lidech a nevybírá si...

Odhaduje se, že až pětina dětí a dospívajících trpí nějakou formou duševního onemocnění.

@luciepostrachcelebrit si sama prošla anorexií, závislostí na alkoholu a léčí se s úzkostnou poruchou. Na podporu mladých pacientů začala nahrávat podcast @ne_zavisla s osobnostmi českého showbyznysu, které si psychickými potížemi také prošly nebo prochází. Tento podcast i se svými hosty @lejla_abbasova_official, @iva_fruhlingova, @kristinakloubkova, @rajny17 a doc. MUDr. Ivou Dudovou, Ph.D., primářkou Dětské psychiatrické kliniky 2. LF UK a FN Motol představila v naší terapeutické zahradě.

#fnmotol #ne_zavisla #detskapsychiatrie #napomoc #podpora

Ondřej Materna & Ondřej Havelka

Slavnostní zahájení výstavby

Simulačního centra intenzivní medicíny
ve Fakultní nemocnici v Motole

V areálu Fakultní nemocnice v Motole byl 7. září 2023, za přítomnosti ministra zdravotnictví Vlastimila Válka a zástupce Evropské komise, položen základní kámen Simulačního centra intenzivní medicíny. Cílem projektu, financovaného z EU, je zařazení tréninku modelových situací jako standardního vzdělávacího nástroje do systému specializačního a celoživotního vzdělávání zdravotnických pracovníků.

OČNÍ JÓGA - zbaví nás dioptrií a vylepší zrak?

„Měla jsem od dětství krátkozrakost a nosila jsem stále brýle, až 3,5 dioptrií. Vše se postupně zhoršovalo, ale po očním cvičení mám nyní pouze půl dioptrie a brýle mohu odložit.“

ECLS centrum

ECLS centrum vzniklo v roce 2023 jako součást Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny 2. LF UK a FN Motol ve spolupráci s Klinikou kardiologie 2. LF UK a FN Motol, Klinikou kardiovaskulární chirurgie 2. LF UK a FN Motol, III. chirurgickou klinikou 1. LF UK a FN Motol, Dětským kardiocentrem 2. LF UK a FN Motol a Oddělením urgentního příjmu dospělých FN Motol. Vychází z dlouholetých zkušeností s ECMO podporou v rámci respiračního selhání, kardiopulmonální resuscitace nebo Národního programu transplantace plic pro ČR a SR.

DĚKOVNÉ DOPISY

Dobrý den,
koncem září jsem byl u Vás hospitalizován na Urologické klinice (patro -2C). Chtěl bych všem moc poděkovat za pomoc, vstřícné jednání, podporu, super komunikaci. Vždy mi vše bylo vysvětleno, obavy rozptýleny, a to dokonce i na operačním sále, než jsem byl uspaný. Bylo fajn si vyměnit i úsměv. Všem lékařům, sestřičkám, dalšímu personálu opravdu s velkou úctou a respektem velká poklona. Prosím předejte jim moje poděkování, ať vědí všichni, že jejich práce má ohromný smysl a byl jsem moc spokojený.

Marek

Vážený pane řediteli,

v létě byl ve Vaší nemocnici na neurochirurgickém oddělení hospitalizován náš tatínek. Po úrazu hlavy zde podstoupil tři operace. Rády bychom Vaším prostřednictvím poděkovaly lékařům i veškerému personálu tohoto oddělení za výborně odvedenou práci a následnou péči. Díky laskavému přístupu všech, kteří se o tatů starali, byl jeho pobyt v nemocnici snazší, a i k nám byli vždy velmi milí a s pochopením. Také humor a vlídný lidský přístup (především Romana a Světlanky Č.) tátovi velmi pomohl. Ještě jednou všem moc děkujeme a přejeme mnoho dalších spokojených pacientů.

S pozdravem Katka a Markéta

Vážený pane řediteli,
minulý měsíc jsem byla u Vás hospitalizována na spondylochirurgickém oddělení, a chtěla bych touto cestou a s velkou úctou poděkovat celému skvělému, vždy usměvavému, ochotnému personálu s neuvěřitelně lidským přístupem k člověku, se kterým jsem se u Vás setkala. Máte perfektně sehraný tým geniálních lékařů a sestřiček, kde ani moje poklona a chvála nestačí. Děkuji za luxusní péči, s jakou jsem se doposud nesetkala. Opravdu velké, velké díky Vaším andělům: sestřičce Havlové, co vždy uměla poradit, sestřičce D. Zacharovové vždy s úsměvem na tváři, Zdeničce Dvořákové za skvělou péči, a i ostatním sestřičkám za milý úsměv a podporu v bolesti největší. Přeji Vám všem krásný den.

S pozdravem vděčná pacientka Kateřina

Vážený pane řediteli,
ráda bych tímto poděkovala paní doktorce Izabele Pšenčíkové, která mě ošetřovala ve středu 13. 9. na urgentním příjmu. Paní doktorka nejenom že měla komplexní přístup k mému zdravotnímu stavu a naprosto přesně a bystře mířila na možná rizika, ale byla i ukázkou naprosto dokonalého lidského přístupu k pacientovi, který, bohužel, z českých ordinací a ošetřoven zřejmě v důsledku složitých vnějších okolností mizí. Přeji paní doktorce hodně sil při náročném povolání a nemocnici co nejvíc takových mladých profesionálů.

S pozdravem Dagmar

Vážený pane řediteli,
touto cestou děkuji kolektivu 2. ortopedické kliniky, 2. oddělení, uzel „B“ -P/SP, a tím myslím úplně všechny od pomocného personálu, sester a doktorů (např. MUDr. Němec). Při neuvěřitelné zátěži vykonávají profesionální práci a mají můj hluboký obdiv. Přeji Vám do budoucí práce mnoho zdaru a spokojených pacientů.

Ještě jednou děkuji a zdravím Petr

Dobrý den,
jmenuji se Matěj, před 11 lety, jsem byl operován ve Vaší nemocnici, přesněji s diagnózou dětská mozková obrna. Sice píší velice dlouho od operace, ale v té době mi bylo jen šest let, takže jsem neměl moc rozum, ani celkové prostředky k tomu, abych Vám mohl aspoň takhle poděkovat. Vaše péče a prostředí, společně s pracovníky, byla velice příjemná. Chtěl bych moc poděkovat zdravotním sestřičkám, lékařům a ošetřovatelům, byl jsem v této době velice fixovaný na mou maminku a byl jsem velice rád, že mohla být pořád se mnou, moc mi to pomohlo. Byl jsem velmi spokojený s Vaším prostředím, péčí a mám na pobyt jen hezké vzpomínky. Ještě jednou bych Vám chtěl moc poděkovat.

S pozdravem Matěj

Dobrý den,
ráda bych poslala pochvalu na tým urgentního příjmu pro dospělé. Hlavně vynikající a profesionální byl přístup pana doktora Jiřího Poláka, který mě ošetřoval po pádu z kola. Dokázal atmosféru úrazu a bolesti perfektně odlehčit a jeho počínání bylo citlivé a profesionální. Kéž by bylo více takových lidí.

S pozdravem a přáním hezkého dne Eva

HUDBA, KTERÁ UMÍ CHYTIT ZA SRDCE

ONDŘEJ HAVELKA & ONDŘEJ MATERNA

ŘÍJNOVÝ ROZHOVOR SE VŠESTRANNĚ NADANÝM ČESKÝM UMĚLCEM ONDŘEJEM HAVELKOU A MUDR. ONDŘEJEM MATERNOU, PH.D., PŘEDNOSTOU DĚTSKÉHO KARDIOCENTRA 2. LF UK A FN MOTOL NÁS ZAVEDE DO FASCINUJÍCÍHO SVĚTA SPOJENÍ HUDBY A MEDICÍNY.

ODPOVÍDÁ ONDŘEJ HAVELKA:

ONDŘEJI, O VÁS JE ZNÁMO, ŽE JSTE VŠESTRANNĚ NADANÝ MUŽ. ZPĚVÁK, TANEČNÍK, HEREC, REŽISÉR, SCENÁRISTA... JAK SE PODAŘILO SKLOUBIT TOLIK UMĚLECKÝCH TALENTŮ V JEDNOM ČLOVĚKU?

To je těžká otázka hned na začátek. Dala by se asi odbýt jednoduše slovy: Já vlastně nevím. Ale to by nebylo seriózní. Jedním aspektem je i pro mě nečekaná drzost, nebo chcete-li odvaha, kterou v sobě nacházím a díky níž jsem se do všech těch disciplín pustil. Pro mě je to také dost nepochopitelné, protože jsem v podstatě povahy plaché a introvertní. Aspekt druhý je už racionálnější. Talent je veliký dar a záleží, jak s ním naložíte. Já jsem měl velké štěstí, že jsem si to díky různým okolnostem a setkáním s důležitými lidmi docela brzo v hlavě srovnal a pochopil,

že každý talent se musí hýčkat, rozvíjet, pracovat na něm. Potom jsem si také celkem záhy vytvořil jasný názor na základní principy divadelního myšlení, které pro mě jsou: co nejpřirozenější existence na jevišti, aktivní vnímání reality přítomné chvíle, interaktivní komunikace s diváky a otevřená hra s nimi. Máte-li takto jasný názor, na jakých základech se má performance budovat, pak jej můžete aplikovat na jakýkoli divadelní žánr. A má-li být ta hra z vaší strany poctivá, měl byste si osvojit i mnohé řemeslné dovednosti související s daným žánrem. Tak, teď jsem vám asi trochu zamotal hlavu, ale vy jste se zeptal! Já nic, já muzikant...

ALE JÁ JSEM VÁS POCHOPIL. POVĚZTE MI TEDY, KDO VÁS NEJVÍCE OVLIVNIL V CESTĚ K TOMU, KÝM JSTE DNES? JE NĚJAKÁ KONKRÉTNÍ OSOBA, KTERÁ VE VAŠEM UMĚLECKÉM VÝVOJI SEHRÁLA KLÍČOVOU ROLI, NEBO JICH BYLO VÍC?

Znovu budu opakovat to, co už jsem říkal mnohokrát: základní principy divadelního myšlení jsem nasál v liberecké Ypsilonce. Éra divadla Studio Ypsilon, které se zrodilo koncem šedesátých let v Liberci a ve kterém jsem měl to štěstí na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let jako herec působit, byla naprosto převratná a okouzující. To byla první a naprosto zásadní inspirace. Vlastně kvůli Ypsilonce jsem vůbec zatoužil vstoupit do divadelního světa. Druhým zásadním mezníkem v mém uměleckém vývoji bylo setkání a potom následná dlouholetá spolupráce s Pavlem Klikarem, tvůrcem a kapelníkem Originálního pražského synkopického orchestru. Od nikoho jiného jsem se nenaučil víc o muzice a zpěvu než právě od Pavla...

VAŠE KAPELA MELODY MAKERS JE NA SCÉNĚ OD ROKU 1995, BEZ NADSÁZKY SE DÁ ŘÍCT, ŽE JE DNES LEGENDÁRNÍ. NAPADLO VÁS NĚKDY BĚHEM TĚCH LET VSTOUPIT DO NEPROBÁDANÝCH VOD ÚPLNĚ JINÉHO ŽÁNRU?

Řekl bych, že opera je dosti jiný žánr. Ale to, že jsem našel odvahu pustit se do operní režie, bylo zas jen díky mým dlouholetým jevištním zkušenostem herce a jazzového entertainera.

JAKOU HUDBU SI DOMA RÁD POSLECHNETE?

Abych byl upřímný, musím říct totéž, o čem kdysi zpíval skvělý Meky Žbírka – často mám nejradši ticho. Ale v autě se obvykle vracím k hudbě, kterou jsem byl odkojen jako teenager, tedy k rocku šedesátých let. Samozřejmě pořád poslouchám starý jazz a swing dvacátých až čtyřicátých let. Pořád mě ještě neomrzelo. Je úžasný! Koneckonců kdyby mě nebavil, tak bych to nedělat tolik let. To je pro mě základní fundament veškeré populární hudby. Pokud poslouchám i modernější jazz, pak většinou bigbandový. Ze současné muziky si občas nechám poradit od svých dětí, které mají dobrý vkus. Mainstreamu dnešní popmusic se snažím vyhy-

MGA. ONDŘEJ HAVELKA, ZPĚVÁK, TANEČNÍK, REŽISÉR, HEREC A SCENÁRISTA

Oblíbená kniha: Patrik Ouředník: Europeana

Oblíbený film: Woody Allen: Manhattan

Nejkrásnější dovolená: Odvezte mě kamkoli k moři a budu šťasten.

Nejsilnější životní vzpomínka: Přítomnost při porodu mých dětí.

Životní motto: Kdysi jsem napsal text na jednu italskou lidovou písničku:

**Ó, jak je krásné žít a se milovat
A spát a víno pít a nic nedělati,
Neboť ten, kdo nic nedělá,
nemůže nic zkazit.**

Co si neodpustíte: Lenošení.

bat, co to jde, abych si zachoval duševní zdraví.

MYSLÍTE, ŽE BY HUDBA MĚLA PŘEDÁVAT NĚJAKÉ POSELSTVÍ – MYŠLENKU, NÁZOR NEBO POCITY?

Měla by. Musí! Emoce jsou na prvním místě, ale pokud jde o hudbu zpívanou, měla by být chytrá, vtipná, o něčem. Třeba proto mám rád Radůzu. Taky poslední deska Marka Ebena, tedy Bratrů Ebenů, je skvělá. Ale musím říct, a nechci, aby to působilo jako reklama na vlastní rodinu, že teď mi nejvíce vyrazí dech moje dcera Rozálie, která si před časem začala psát vlastní písničky, zpívá a doprovází se na harmoniku a já jen žasnu, kde se to v ní bere. Je to syrové a zároveň poetické, ale hlavně mimořádně upřímné.

VYSTUPUJETE S KAPELOU, HODNĚ SE TAKÉ VĚNUJETE REŽÍROVÁNÍ A SCENÁRISTICE. MÁTE VŮBEC ČAS NA ODPOČINEK? A POKUD ANO, JAK A S KÝM HO RÁD TRÁVÍTE?

S rodinou, pokud možno v přírodě. Čas na odpočinek je nepravidelný. V naší branži to tak chodí.

PŘED ČASEM JSTE V JEDNOM ROZHOVORU MLUVIL O TOM, ŽE JSTE HERECTVÍ POVĚSIL NA HŘEBÍK. ALE PŘECE JENOM, NESTÝSKÁ SE VÁM ANI TROCHU?

Ani ne. Své herecké zkušenosti se snažím předávat operním zpěvákům a jako entertainer se dostatečně vyžiju na koncertech s mými Melody Makers.

KDYŽ UŽ JSME U HERECTVÍ, NEJDE NEZAVZPOMÍNAT NA SATURNINA. CO VÁM TA ROLE PŘINESLA?

Především setkání s krásnými lidmi, jako byli pan Lubomír Lipský nebo pan Milan Lasica.

VŠECHNY VAŠE DĚTI JSOU TAKÉ UMĚLECKY NADANÉ A DNES SE POHYBUJÍ ROVNĚŽ V SHOWBYZNYSU. TĚŠÍ VÁS, ŽE JDOU VE VAŠICH ŠLÉPĚJÍCH?

No, upřímně, život to není snadný. Možná měli radši studovat medicínu a stát se kardiologem...

VÁŠ SYN VOJTĚCH OD ROKU 2015 VYSTUPUJE SPOLEČNĚ S VÁMI A VAŠÍ KAPELOU, JAK SE VÁM SPOLUPRACUJE?

Výborně. Je velmi nadaný hudebně i pohybově.

PROZRADÍTE MI NĚJAKÉ PLÁNY A PROJEKTY, KTERÉ PŘIPRAVUJETE?

Teď na podzim budeme hlavně koncertovat s Melody Makers. Především s naším novým programem Nebe na Zemi, ve kterém interpretujeme písně Jaroslava Ježka a pánů Voskovce a Wericha spolu se světoznámým operním pěvcem Adamem Plachetkou. Spolupráce je to skvělá, Adam je mimořádný zpěvák, dokonalý profesionál, ale hlavně úžasně milý člověk. V Praze budeme tento koncert dávat 28. a 29. listopadu ve Velkém sále pražské Lucerny. Na jaře budu režisrovat v Národním divadle operu Bedřicha Smetany Tajemství, kde bude Adam zpívat hlavní roli. To je velká zodpovědnost. Už teď se chvěji.

ODPOVÍDÁ ONDŘEJ MATERNA:

ONDŘEJI, VY JSTE PŘEDNOSTA DĚTSKÉHO KARDIOCENTRA, CO VÁS PŘÍVEDLO K MEDICÍNĚ, POTAŽMO PŘÁVĚ K DĚTSKÉ KARDIOLOGII?

Jsem z lékařské rodiny, takže jsem o medicíně logicky uvažoval od mládí. Nicméně za studií na gymnáziu ve Štěpánské ulici jsem si svým budoucím směřováním vůbec jistý nebyl. Mě celkem baví různé věci, kterým se zrovna věnuji, a tak jsem měl poměrně široké spektrum oborů, o kterých jsem uvažoval, od architektury až po teoretickou fyziku. Nicméně nakonec jsem se vrátil kruhem zase zpátky k té medicíně a tu jsem šel studovat nakonec do Motola na 2. lékařskou fakultu. Po promoci jsem ale v Motole nenastoupil, pracoval jsem nějakou dobu na všeobecné pediatrii kliniky Ke Karlovu. Protože jsem se chtěl věnovat dětské kardiologii, odešel jsem následně do Dětského kardiocentra.

JAK BYSTE ZHODNOTIL SOUČASNÝ STAV DĚTSKÉ KARDIOLOGIE A JEJÍ VÝVOJ?

Dětská kardiologie je z hlediska celé medicíny poměrně mladý obor, samostatně se začala vyčleňovat teprve v půlce 20. století. Věnovala se ale zejména revmatickým vadám, vrozené srdeční vady se moc neřešily, protože nebylo jak. Teprve v kombinaci s dětskou kardiochirurgií to celé začalo dávat smysl a obor zaznamenal zcela dramatický vývoj v léčbě této skupiny onemocnění. Je to v podstatě zázračná a rychlá medicína, kdy z dítěte odsouzeného k jistému úmrtí uděláte jedním zákrokem zdravé dítě. Proto je logické, že kardiologové s kardiochirurgy u nás fungují jako jeden funkční celek – Dětské kardiocentrum. Jeden bez druhého bychom dokázali velmi málo. Pochopitelně v dnešní době řešíme další zkvalitňování léčby, zlepšování výsledků a přežití, funkčnost transplantačního programu, mechanických srdečních podpor, nových katetizačních intervenčních metod, nových systémů pro léčbu poruch srdečního rytmu. Je toho mnoho a obor je určitě vhodný pro lidi, kteří rádi pracují hodně a rychle.

MÁTE NĚJAKÉ CÍLE, KTERÝCH BYSTE S VAŠÍ KLINIKOU RÁD DOSÁHL, TŘEBA NĚCO, CO BYSTE RÁD JEŠTĚ ZLEPŠIL?

Jedna věc je udržet kliniku na špičce oboru v rámci mezinárodního srovnání, což se nám daří. Druhá věc jsou obtíže s naší kapacitou, kolik pacientů zvládneme operovat, protože musíme zabezpečovat péči pro celou republiku. Tady máme dlouhodobě problémy, zejména v důsledku nedostatku sester. V poslední době jsme ale udělali značné množství změn, aby u nás byla práce atraktivnější. Na tom má zásluhu celý specializovaný tým našich sester, který jsme s vrchní sestrou dali dohromady. Já se tomu nyní také dost intenzivně věnuji. Vidíme určitý generační problém, kdy současná generace má jiné priority a také se trochu bojí zodpovědnosti a práce na našich lůžkových odděleních je skutečně odborně i časově náročná. V poslední době k nám nastoupila řada nových sestřiček i mladých lékařek a lékařů, a všichni jsou skvělí. Jejich zácvik zas klade zvýšené nároky na stávající personál.

Je to ale investice do budoucna a jediná cesta vpřed. Já jsem životní optimista a věřím, že s příchodem mladých lidí, kteří mají vždy nejvíc energie, se nám podaří problémy překonat.

TAKÉ HRAJETE NA KLAVÍR, VNÍMÁTE NĚJAKÉ PARALELY MEZI VAŠÍ PRACÍ A HUDBOU?

Na klavír už moc času nemám, ale dřív jsem hrál opravdu hodně. Chodil jsem na hudební školu od 1. třídy a měl jsem skvělou paní učitelku, která ze mě dokázala vydolovat slušné výkony. Kromě povinné klasické hudby jsem měl vždycky rád jazz a improvizování, hlavně v začátcích (těsně kolem roku 1989) to nebylo vůbec obvyklé, takže když jsme na školním koncertě poprvé vytáhli tuto muziku, způsobilo to malé pozdvižení a všichni z toho byli nadšení. Klavír mě velmi bavil a myslím, že jsem v tom byl docela dobrý, ale o profesionální kariéře jsem nikdy neuvažoval. S nástupem na vysokou školu jsem už pak hrál podstatně méně. Zkoušel jsem chvilku i saxofon, ale s tím mi to tak moc nešlo. Paralel mezi hudbou a medicínou by se dala najít řada, k obojímu je potřeba jak talent, tak intenzivní příprava.

JAKOU HUDBU RÁD HRAJETE, MÁTE NĚJAKÝ OBLÍBENÝ KOUSEK?

Dneska jsem schopný zahrát již jen to, co mě baví, jazzovou hudbu, písničky, zkrátka to, co nemusím trénovat. Dříve jsem hrál klasickou hudbu a intenzivně cvičil. Kdybych měl být konkrétnější, tak z klasiky byly moje oblíbené například Beethovenova sonáta číslo 8 „Patetická“ a Chopinova etuda číslo 12 „Oceán“. Zajímavé je, že jsou obě v C moll, ale to je asi náhoda. Jinak mám rád hudbu od Jaroslava Ježka a Jiřího Šlitra, z aktuální moderní jazzové hudby je to třeba Avishai Cohen, který už několikrát koncertoval v Praze.

PRÁCE LÉKAŘE JE ČASTO NÁROČNÁ NA PSYCHIKU, DAŘÍ SE VÁM NASTAVIT ROVNOVÁHU MEZI PRACOVNÍM A OSOBNÍM ŽIVOTEM?

Mám určitou výhodu v tom, že mě práce opravdu baví a nemám zásadní problém věnovat se řadě věcí i doma. Je ale pravda, že člověk musí občas odpočívat a relaxovat. Já to bohužel neumím tak, že bych nic nedělal, na to jsem příliš netrpělivý, musím odpočívat nějak aktivně. Představa dovolené s ležením na pláži je pro mě naprosto děsivá, to jsem schopen vydržet maximálně tak hodinu. Nejlepší jsou nějaké aktivnější výlety, jezdím rád na kole, u toho se člověk zabaví fyzicky a může nechat mozek trochu odpočívat.

JE NĚCO, CO BYSTE PORADIL MLADÝM LÉKAŘŮM, KTERÍ BY SE CHTĚLI VĚNOVAT DĚTSKÉ KARDIOLOGII?

Já bych dětskou kardiologii doporučil každému, protože je to z mého pohledu skvělá medicína. Na druhou stranu je pravda, že k úspěchu v tomto oboru jsou nutné určité předpoklady. Je potřeba umět uvažovat o fyziologii a patofyziologii krevního oběhu, mít tedy řadu teoretických znalostí a umět je logicky aplikovat v praxi. Obor je také velmi dynamický, když nefunguje srdce, problém se objeví okamžitě, během vteřin a minut. Musíte se tedy umět rozhodovat rychle, správně a často i pod tlakem, a na to se všichni nehodí.

MUDR. ONDŘEJ MATERNA, PH.D., PŘEDNOSTA DĚTSKÉHO KARDIOCENTRA 2. LF UK A FN MOTOL

Oblíbená kniha: Sci-fi knížky od Ondřeje Neffa

Oblíbený film: Kmotr, Velký Gatsby, všechny filmy s Jamesem Bondem

Nejkrásnější dovolená: Dovolená na Sicílii, rád jezdím do hor, v létě i v zimě

Nejsilnější životní vzpomínka: První cesta do zahraničí po sametové revoluci

Životní motto: Kde je vůle, tam je cesta

Co si neopustíte: Kávu, čokoládu a zmrzlinu

DĚKUJEME VEDENÍ A ZAMĚŠTNANCŮM PRAŽSKÉHO RUDOLFINA ZA UMOŽNĚNÍ FOTOGRAFOVÁNÍ V PROSTORÁCH SUKOVY SÍNĚ.

VYŠETŘENÍ KYČELNÍCH KLOUBŮ U NOVOROZENCŮ A KOJENCŮ PROBÍHÁ V ČESKÉ REPUBLICE PLOŠNĚ V RÁMCI SCREENINGU VÝVOJOVÉ DYSPLAZIE KYČELNÍHO KLOUBU. VÝVOJOVÁ DYSPLAZIE KYČLÍ JE POJEM, KTERÝ ZASTŘEŠUJE RŮZNÉ STUPNĚ POSTIŽENÍ KYČLÍ VZNIKAJÍCÍ PŘI VÝVOJI JIŽ V DĚLOZE NEBO V ČASNÉM POPORODNÍM OBDOBÍ. MŮŽE JÍT O LEHKÉ POSTIŽENÍ STŘÍŠKY (TZV. DYSPLAZIE JAMKY) AŽ PO ÚPLNÉ VYKLOUBENÍ (LUXACI) HLAVICE Z JAMKY. VZHLEDEM K TOMU, ŽE ČESKÁ REPUBLIKA PATŘÍ MEZI ENDEMIČNÍ OBLASTI S ČASTÝM VÝSKYTEM VÝVOJOVÉ DYSPLAZIE KYČELNÍCH KLOUBŮ (3 % NOVOROZENCŮ), BYL ZAVEDEN SYSTÉM VYŠETŘENÍ, KTERÝ MÁ ZA ÚKOL VADU ČASNĚ ODHALIT A ZAČÍT LÉČIT.

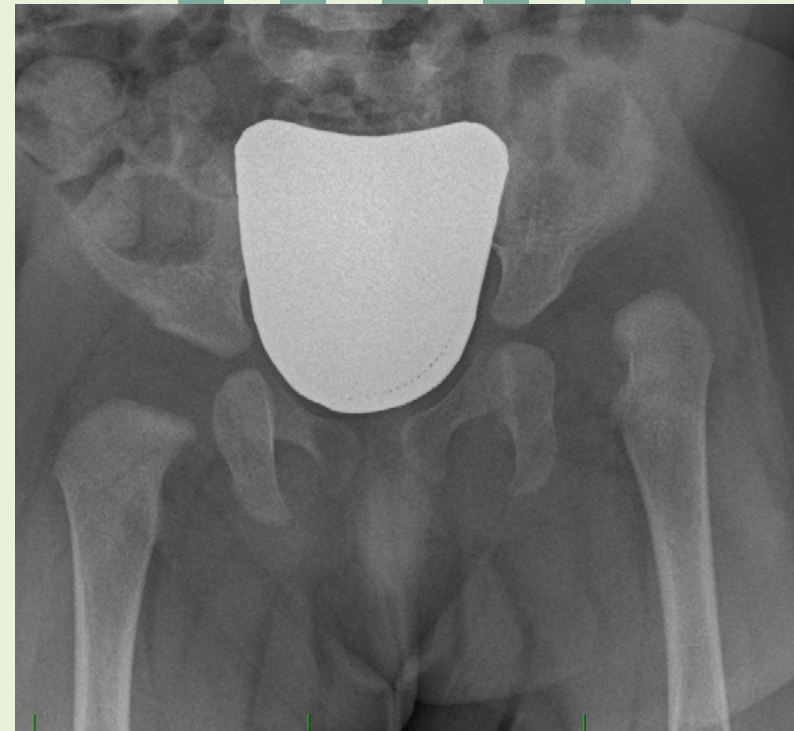
VYŠETŘENÍ KYČELNÍCH KLOUBŮ U NOVOROZENCŮ A KOJENCŮ

Text: MUDr. Andrej Stančák, Ph.D., prof. MUDr. Vojtěch Havlas, Ph.D. Klinika dětské a dospělé ortopedie a traumatologie 2. LF UK a FN Motol
Foto: MUDr. Andrej Stančák, Ph.D.

Screeningové vyšetření je upraveno věstníkem Ministerstva zdravotnictví ČR a je tedy povinné. Samotné vyšetření probíhá při třech návštěvách, přičemž první by měla proběhnout do konce šestinedělí, optimálně již v porodnici. Během vyšetření ortoped odebere anamnézu týkající se průběhu porodu, polohy plodu v děloze, výskytu dysplazie kyčlí v rodině a dalších rizikových faktorů pro vznik dysplazie u dítěte. Následuje klinické vyšetření, kdy lékař zkouší hybnost a stabilitu v kyčlích, symetrii nožiček a kožních rýh. Poslední částí návštěvy je ultrazvukové zobrazení obou kyčelních kloubů. Samotné vyšetření ultrazvukem dítě nijak nebolí a není zdrojem žádného záření. V případě, že je nález příznivý a kyčle se vyvíjejí správně, je stanoven termín další kontroly zhruba za šest týdnů od prvního vyšetření. Během druhé kontroly je postup podobný, ale není již potřeba odebírat anamnézu.

Poslední, třetí kontrola probíhá většinou do čtvrtého měsíce věku dítěte a během třetího ultrazvukového vyšetření zkoumáme přítomnost tzv. osifikačních jader stehenní kosti. Osifikační jádra jsou místa, odkud se chrupavčitá hlavice začíná měnit v kost a jejich přítomnost je známkou dobrého vývoje kyčlí. Jádra se mohou objevit i později, např. až v osmém měsíci věku, proto zveme rodiče občas ještě na další návštěvu. Pokud je uložení hlavic v jamce správné a jsou přítomna osifikační jádra, vydáme potvrzení pro pediatra a sledování ukončujeme. U správně se vyvíjejících kyčelních kloubů není potřeba žádných speciálních opatření. Doporučujeme cvičení kroužků při přebalování, zakládání širokého balení nemá při zdravém vývoji kyčlí zvláštní opodstatnění, jakkoli jej někdy, zvláště při nálezů tužšího pohybu kyčlí v prvních týdnech, maminkám doporučujeme.

Výhodou screeningového systému je, že umožní odhalit problém velmi časně po porodu. U kyčelní dysplazie platí, že čím dříve se zahájí správná léčba, tím větší je šance na zlepšení vývoje kloubu. V případě zachycení některého ze stupňů kyčelní dysplazie u novorozence nebo kojence zahajujeme léčbu ihned a následné intervaly kontrol individuálně přizpůsobujeme konkrétnímu případu. Při lehčím stupni postižení využíváme některou z tzv. abdukčních pomůcek, které mají za cíl udržet kyčelní kloub v poloze kolínky od sebe a zajistit tak správný tlak hlavice na jamku. Nejčastěji používanou pomůckou je Frejkova peřinka nebo Pavlíkovy trmínky. Při použití těchto pomůcek je nutné, aby je mělo dítě nasazeno většinu dne i v noci. Pomůcku nasazujeme v ambulanci a rodičům vysvětlujeme její použití. Pokud je stupeň onemocnění vyšší a kyčel je částečně (subluxace) nebo úplně (luxace) vykloubená z jamky, musíme využít tzv. distrakční režim za hospitalizace v nemocnici. Při distrakčním režimu je vyvíjen postupný tah za nožičky přes kladku na lůžku a dochází k postupnému zakloubení hlavice do jamky. Hospitalizace probíhá celkem šest týdnů, dítě se na distrakci velmi rychle adaptuje a je pro něj bezbolestná. Na konci distrakční léčby je pacient v krátké celkové anestezii podroben artrografii kyčle na operačním sále. Jde o vyšetření s aplikací kontrastní látky do kloubu, které nám umožní v pohybu zkoumat postavení v kyčli a zhodnotit výsledek distrakce. V naprosté většině případů se podaří kyčelní kloub vrátit zpět do jamky a nastavit jeho správný vývoj. Na doléčení poté používáme abdukční pomůcku, nejčastěji Pavlíkovy trmínky.

Pokud se při distrakční terapii nezdaří kyčelní kloub vrátit zpět do jamky, je nutné zasáhnout operačně a hlavici mechanicky usadit do správného postavení. Operujeme okolo jednoho roku věku dítěte. Je třeba zmínit, že k operační léčbě dospěje jen velmi malé procento pacientů, protože úspěšnost konzervativní léčby je velmi vysoká (až 90 %).

Systém screeningového vyšetření kyčelních kloubů v České republice umožňuje identifikovat novorozence a kojence, u kterých je nutné zahájit léčbu a zajistit tak správný vývoj kyčelních kloubů. Výsledek léčby je plně závislý na jejím včasném zahájení. Je tedy nezbytné, aby rodiče důsledně dodržovali termíny vyšetření. Pokud je vývojová dysplazie diagnostikována pozdě, výrazně klesá šance na úspěch konzervativní terapie, která má oproti operační terapii menší procento komplikací. Pokud není dysplazie léčena vůbec, nese si dítě vadu do dalšího života a ta se projeví nejčastěji v adolescentním nebo mladším dospělém věku především bolestí při pohybu, později i v klidu a omezením hybnosti. Postupně dochází k opotřebení kloubní chrupavky a rozvoji degenerativního onemocnění kloubu – artróze. V tomto stadiu nezbyvá než situaci vyřešit umělou kloubní náhradou. Zodpovědné dodržování doporučených vyšetření v novorozenckém a kojeneckém věku předchází podobným nepříjemným scénářům v dospělosti.

Náhrada vlastního zubu zubním implantátem v klinické praxi

text: prof. MUDr. Tatjana Dostálová, DrSc. I foto: archiv prof. MUDr. Tatjany Dostálové, DrSc.

Ztráta jednoho nebo skupiny zubů je se zvyšujícím se věkem pacienta častou komplikací estetiky i funkce zubního oblouku. Nejčastější příčinou ztráty zubů je zubní kaz. Nedokonalé ošetřené zuby bez dřeně mohou být příčinou zánětů, které se šíří do okolních tkání (zánět okostice). Další příčinou ztrát zubů je onemocnění parodontu, úrazy zubů a vrozené vady, kdy není zub z různých příčin založen. Při ztrátě zubu v důsledku zranění nebo nemoci může člověk zaznamenat komplikace, jako je rychlá ztráta kostní hmoty, vadná řeč nebo změny žvýkání, které vedou k nepohodlí. Další nepříznivou vlastností zubního oblouku je tzv. putování zubů, kdy se zuby proti vzniklé mezeře nebo vedle ní snaží tento prostor uzavřít. (obr. 1)

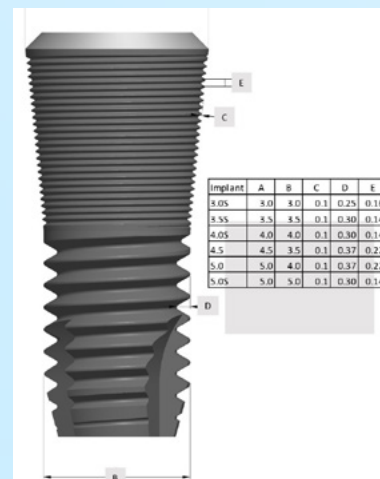
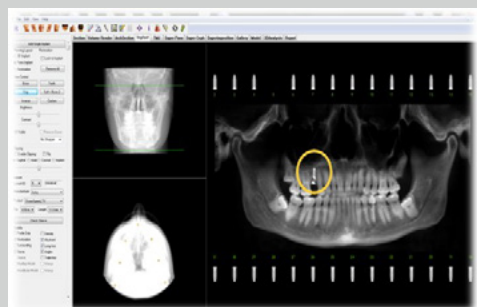
Obr. 1 Dlouhodobě nesanovaný chrup po uzavírání mezery po ztrátě zubu 36

Pro úspěšnou rekonstrukci implantátu je důležité posoudit následující podmínky:

- dokonalá hygiena a sanace chrupu, kdy je při nedodržení této zásady nebezpečí vzniku zánětu a následující odhojení implantátu (periimplantitis)
- dostatek tvrdých a měkkých tkání pro implantaci
- dobrý zdravotní stav pacienta
- zubní implantát není hrazen ze zdravotního pojištění, proto je důležitým faktorem i cena ošetření

Zjednodušený pracovní postup ukážeme v následujícím kazuistickém sdělení, které začalo v indikační poradně, kde se pravidelně schází multidisciplinární tým složený z protetiky, maxilofaciálního chirurga a často ortodontisty, praktického zubního lékaře nebo pedostomatologa.

Obr. 3 Analýza 3D obrazu CBCT při konzultaci po úrazu zubu 15

Obr. 2 Umělý kořen implantátu – různé tvary a velikosti

Zubní lékařství proto během svého vývoje vytvořilo řadu konvenčních metod, jako jsou zubní korunky, můstky nebo zubní protézy. Nevýhodou tradičních postupů je, že přenášejí zatížení ze ztraceného zubu nebo skupiny zubů na další zdravé zuby, a tak je

dlouhodobě mohou poškozovat přetížením. Proto je jednou z výhodných alternativ léčby náhrada ztracených zubů zubními implantáty.

Zubní implantát lze definovat jako umělý zubní kořen (obr. 2), který je chirurgicky vložen do kosti čelisti a po jeho vhojení slouží k připevnění korunky, můstku nebo zubní náhrady. Většina zubních implantátů se dnes zhotovuje z chemicky čistého titanu se speciální úpravou povrchu. Jsou to tedy zdravotnické prostředky, které slouží k tomu, aby se obnovila funkční schopnost zubů, především rozmělnění potravy, správná výslovnost i dokonalá estetika zubního oblouku.

Náhrada jednoho zubu implantátem

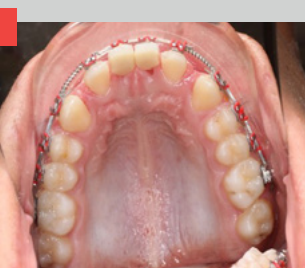
Pacient přichází na doporučení svého stomatologa. V tomto případě byla doporučena konzultace ošetření zubu 15 po fraktuře korunky po nárazu na lyžích, kdy došlo k akutní exacerbaci chronické periodontitis. V indikační poradně byl posouzen stav kořene po úrazu v 3D obrazu (CBCT) (obr. 3) a byla doporučena extrakce zubu (obr. 4a) s návrhem dalšího ošetření za pomoci implantátu. Tři měsíce po extrakci byl zaveden implantát Astra TECH Systems a nedostatek kostního materiálu byl doplněn augmentačním materiálem Dextra-bone (obr. 4b). Na obr. 5 vidíme plně integrovaný implantát včetně korunky po deseti letech ve funkci.

Obr. 4a Posouzení a proměření zubu 15 včetně množství kosti
Obr. 4b Podklady pro zavedení implantátu in situ

Multidisciplinární spolupráce

Pacient přišel s otcem po úrazu, kdy došlo k vyražení (avulzi) zubů 11, 21 (obr. 6). Po třech hodinách byl pacient ošetřen a zuby byly reponovány a fixovány na dentální klinice v Německu. Po několika dalších týdnech došlo k poúrazové resorpci loco 11, 21, zuby však byly natolik poškozené, že musely být extrahovány. Protože kost v místech středních řezáků byla také tak nekvalitní, že by zavedení implantátů v budoucnu nebylo možné, domluvilo se, že pomocí fixního ortodontického aparátu budou na místo středních řezáků posunuty řezáky postranní (obr. 7 a obr. 8) a na jejich místo budou zavedeny implantáty (obr. 9), tvar středních řezáků bude na konec léčení upraven pomocí celokeramických korunek (obr. 10).

Obr. 6 Poúrazová resorpce loco 11, 21, která vedla k extrakci středních řezáků

Obr. 7 Fixní rovnátka v horní čelisti s provizorními náhradami zubů 11, 21

Obr. 8 Fixní ortodontický aparát s posunem zubů 12, 22 s kompozitními dostavkami

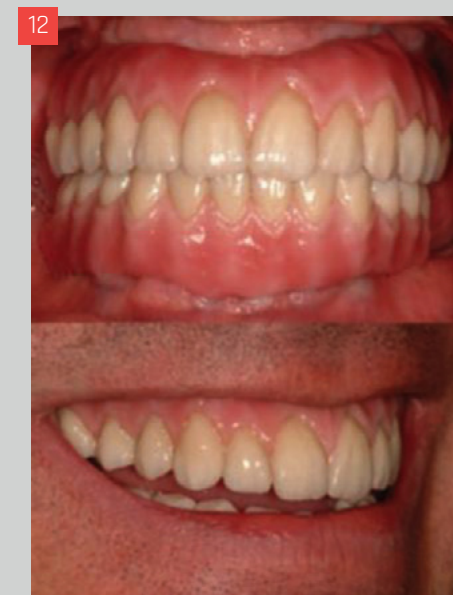
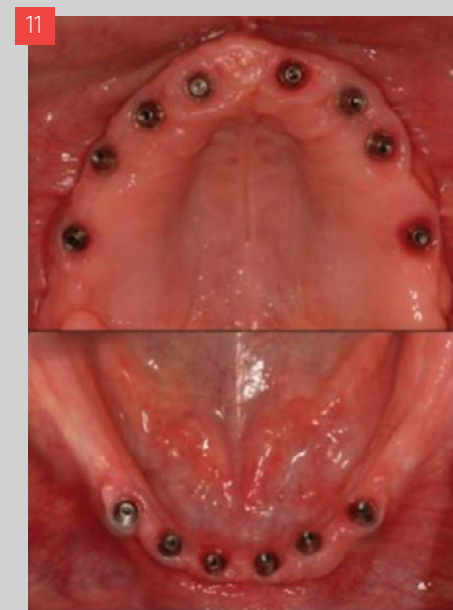
Obr. 9 Po ukončení vývoje čelisti zavedení implantátů loco 12, 22

Obr. 10 Stav po rekonstrukci horní čelisti

Obr. 11 Rekonstrukce horní čelisti pomocí implantátů

Obr. 12 Rekonstrukce dolní čelisti pomocí implantátů

Obr. 5 Rekonstrukce implantátu 15 celokeramickou korunou ve spojení s prefabrikovaným abutmentem

Rekonstrukce horní a dolní čelisti za podpory implantátů

Poslední kazuistické sdělení ukazuje rekonstrukci horního a dolního zubního oblouku pomocí implantátů. V horní čelisti se zavádí vzhledem k menší kvalitě kosti 8 implantátů a v dolní čelisti je vhodných vzhledem k inervaci a cévnímu zásobení 5 až 6 implantátů v oblasti brady (obr. 11 a obr. 12).

Co lze říci závěrem?

Dokonalá funkční a estetická rekonstrukce chrupu po ztrátě zubů je jedním ze základních požadavků zubních lékařů i pacientů. Při aplikaci implantátů hodnotíme z estetického hlediska nejen barvu a tvar zubů, jejich velikost a postavení i vztah ke střední linii obličeje a vzájemný poměr horních a dolních frontálních zubů, důležitá je ale také angulace zubů, kdy jsou všechny zuby v zubním oblouku v mírné meziální inklinaci a podle své velikosti zaujímají vymezený prostor.

Protože je sliznice po aplikaci implantátu plochá, velký význam má budoucí vyplnění trojúhelníkových interdentalních prostorů gingiválně tak, aby nedošlo k vytvoření prázdných míst v oblasti mezizubních papil. S tím úzce souvisí i funkční rekonstrukce chrupu jako je artikulace, mastikace i fonace. Schopnost správně rekonstruovat horní a dolní zubní oblouk může u implantátů dosáhnout až 90 % funkce zdravých zubů, s horní a dolní celkovou náhradou pak často klesne až na 29 %.

SOCIÁLNÍ PRÁCE S PACIENTY NEZNÁMÉ TOTOŽNOSTI

text: Mgr. Jana Vargová, Mgr. Magdalena Veverková foto:

Sociální práce s pacientem ve zdravotnickém zařízení není možná bez jeho identifikace, proto je v zájmu nemocnice, aby tento proces probíhal co nejdříve a co nejefektivněji. Ideálně by měla identifikace probíhat ještě na Oddělení urgentního příjmu FN Motol, nebo ihned po přijetí pacienta k hospitalizaci, a to i v případě, že je přijímán bez dokladů totožnosti, například převezený z jiného zdravotnického zařízení. Zdravotnický personál má zásadní úlohu v tomto procesu. Po přijetí pacienta bez identifikace je telefonicky kontaktována Policie České republiky nebo Cizinecká policie. Jejich hlídka by měla na místě rychle zasáhnout a snažit se určit totožnost pacienta. Předání důležitých údajů, jako je jméno, datum narození a trvalý pobyt pacienta, je klíčové pro další kroky. Oddělení péče o samoplátce na vyžádání oddělení návazně zjišťuje zdravotní pojištění daného pacienta. Pokud pacient nemá veřejné zdravotní pojištění, Oddělení péče o samoplátce se pro něj vždy snaží nalézt v této věci vhodné řešení.

Pokud jde o pacienta, u něhož se nepodařilo zjistit jeho totožnost, naše zdravotnické zařízení spolupracuje nadále s Policií České republiky či Cizineckou policií, aby se pokusily určit jeho identitu. Zahrnuje to použití různých forenzních metod, jako je odběr otisků prstů nebo analýza DNA, které by mohly vést k identifikaci pacienta. Bez určení totožnosti pacienta nejsou intervence Sociálního oddělení možné. O to více, pokud je jiné státní příslušnosti. V naší nemocnici jsme se již několikrát setkali se situacemi, kdy se skutečně nepodařilo přes veškeré úsilí policie stanovit totožnost daného pacienta. Pak je tedy takový pacient ve zdravotnickém zařízení vedený jako neznámá osoba. Jakékoli další kroky k zajištění dokladů totožnosti a následné péče jsou velmi problematické. Takovou situaci vždy řešíme společně s Právním oddělením naší nemocnice, mnohdy i soudní cestou. Celý tento proces je velmi náročný a zdoluhavý.

Za okolností, kdy jde o českého občana, který je ze zákona pojištěný, zprostředkování následné péče probíhá na základě jeho zdravotně-sociální situace. Často se setkáváme s případy osob, které nemají stálé bydliště a jsou bez sociálního zázemí. Tyto situace často souvisí s přetřhanými rodinnými vazbami, což může znamenat, že pacient nemá dostatečnou podporu ve svém okolí. U soběstačných pacientů spíše intervence delegujeme na terénní instituce, protože jde většinou o krátkodobé hospitalizace. V případě řešení dokladů totožnosti se snažíme postupovat podle délky hospitalizace. Řešení dokladů totožnosti, které je nezbytné k dalšímu sociálnímu fungování, nemá smysl zahajovat při hospitalizaci, která trvá méně než dva měsíce. Naopak, pokud je klient nesoběstačný a potřebuje dlouhodobou hospitalizaci nebo jakékoli další zdravotní lůžko, zahajujeme žádost o nový občanský průkaz již během hospitalizace na akutním lůžku. Současně žádáme o součinnost kurátory v místě jeho trvalého bydliště.

Včasné zjištění identifikace pacienta se v průběhu naší praxe ukázala nezbytnou z mnoha důvodů. Setkali jsme se totiž i se situací, kdy se v našem zdravotnickém zařízení nacházela osoba bez občanství. Toto komplexní téma vyžadovalo spolupráci s několika institucemi a orgány, abychom mohli poskytnout pacientovi potřebnou péči a zabezpečit jeho práva a potřeby. Prvním krokem bylo spojení s Oddělením péče o samoplátce, které se specializuje na řešení situací, kdy pacienti nemají zdravotní pojištění. Následně jsme museli navázat kontakt s ambasádou Slovenska, protože byl pacient slovenské národnosti. To bylo důležité pro zjištění jeho původu a možných rodinných vazeb, které by mohly pomoci v procesu zajištění péče. Dalším krokem bylo zjistit poslední hlášené místo jeho bydliště v České republice. Současně jsme se museli spojit s kurátorem pro dospělé, a nakonec jsme se obrátili na občanskou poradnu. Celý proces trval jedenáct měsíců, což ukazuje na složitost a náročnost situací, kdy se pacienti nacházejí bez občanství a bez zdravotního pojištění. Pacienti, kteří nemají veřejné zdravotní pojištění ani soukromou pojistku, jsou vedeni jako samoplátci, což znamená, že nesou

plnou finanční zátěž za svou zdravotní péči a musejí si všechny náklady spojené s léčbou a léky hradit sami. Bývá u nich problematické zajištění návazné zdravotní péče a čerpání nepojistných sociálních dávek ze systému sociálního zabezpečení České republiky. S tím také souvisí obtížnost zabezpečení návazných sociálních služeb, které jsou většinou za úhradu. V případě, že pacient cizí státní příslušnosti není schopen opustit zdravotnické zařízení a jeho zdravotní stav vyžaduje další intenzivní péči, vzniká složitá situace pro nemocnici i pro samotného pacienta. Většinou je nemocnice nucena přistoupit k repatriaci pacienta zpět do jeho země původu, což představuje řadu organizačních a právních výzev. Procedura zahrnuje komunikaci a spolupráci s diplomatickými a konzulárními úřady země, do které je pacient repatriován. Převážnou část této agendy má na starosti Oddělení péče o samoplátce.

SESTRY JAK JE NEZNÁTE

■ Kdy jste se rozhodla, že se stanete zdravotní sestrou a kdo nebo co vás přivedlo na tento nápad?

Na základní škole, při výběru povolání. Dlouho jsem vybírala z brožury střední školu, ale nic nebylo dost zajímavé a originální. Tak za mne rodiče vybrali zdravotní sestru. Ale myslím si, že už v prvním roce litovali. Když jsem jim doma na prostěradlech začala dělat uzly, skládala jsem kapesníky na čtverce 10 × 10. Každou chvíli mi museli držet, když jsem si zkoušela obvazové techniky a odběry krve. V druhém ročníku si již všichni oddychli, začala praxe v nemocnici.

■ Vzpomínáte si na svůj první pracovní den ve FNM?

Samozřejmě, že ano. Bylo to 1. 9. 2010, přivedla mě již bývalá kolegyně. Mám to před očima jako dnes. Vzpomínám si, jak mě vedla chodbami a já dostala strach, že už nikdy nenajdu cestu ven. Kolegyně na oddělení mě vřele přijaly, kávičku udělaly, vše mi ukázaly, cítila jsem se skvěle. A jsem moc ráda, že jsou tu se mnou dodnes.

■ Pracujete na Klinice dětské a dospělé ortopedie a traumatologie 2. LF UK a FN Motol. Co vás přivedlo právě k tomuto oboru?

Souvislá praxe ve třetím ročníku. Přidělili mě na ortopedii. Sestry na oddělení byly hrozně fajn. I když jsem zpočátku skoro celou směnu připravovala materiál, vakuovala RD a jen občas mě pustily k pacientům. Ale za několik dní jsem už mohla ke svému prvnímu převazu – já jsem na sebe byla pyšná. A díky kolektivu sestřiček z ortopedie na Bulovce jsem věděla, že tohle chci dělat.

■ Jaký je váš typický pracovní den na ortopedické klinice?

Ráno si vyslechnu předávání služby svých kolegů, zjistím novinky

SESTRY JAK JE NEZNÁTE

a připravím se na vizitu. Po vizitě už to začíná frčet. Propuštění, příjmy, domlouvání následné rehabilitace a následné péče. Do toho spousta vyřizování telefonátů, dotazů a papírování. Objednávání materiálu, kontrola chodu oddělení atd., pomoc kolegyním, pokud je potřeba. V poledne zjistím, že můj příjem a výdej tekutin je na bodu 0. Tak se snažím své tělo ukonejšit obědem a dodám tekutin. V tomto režimu pokračuji i odpoledne. Pokud máte fajn kolektiv, dá se vše v pohodě bez jakékoli újmy zvládnout.

■ Jaké vlastnosti a předpoklady by podle vás měl mít člověk, který se rozhodne pracovat ve zdravotnictví?

Rozhodně by měl být komunikativní, empatický, kreativní, měl by mít kritické myšlení, umět pracovat s vlastními emocemi, být spolehlivý a důsledný. Měl by to být týmový hráč a umět naslouchat.

■ Vzpomenete si na nějakého pacienta, který vás nejvíce potěšil nebo pobavil?

Těch lidí je spousta, potěší mě už jen to, že vám pacient poděkuje a řekne, že byl u nás rád a spokojený. V podstatě každý den narazíte na pacienta se smyslem pro humor a když se vám na pokoji sejdou i tři, je to pak fakt super. A většinou stačí jen malý přebrept nebo nevinná dvojsmyslná průpovídka a ejhle, legrace je hned.

■ Jak relaxujete, co je pro vás ten nejlepší odpočinek?

Když s naším 30kg psím mazlíkem vyrazíme do DABU za psími sporty a na klasický výcvik. Je tam skvělá parta pozitivních lidí, člověk se hned uvolní, skvělý relax. Proto s nimi jezdím

i na prodloužené víkendy. Strašně to pozitivně nabíjí. A pak samozřejmě rybaření, psiho kamaráda samozřejmě bereme s sebou. Takové posezení v přírodě u vody je skvělý relax. No a když ryby neberou, vždy vytáhnou knihu a je mi fajn. Ještě mám další způsob odreagování, a to na zimním stadionu, když jdu fandit na hokej synovi a jeho týmu. Ve volných chvílích si ráda pustím moderní pohádky: Madagaskar, Shrek, Na vlásku, Ledové království atd.

■ Jaký byl váš největší dětský sen?

Vždy jsem si přála velkého psa, protože jsem chtěla být tím nejlepším kriminalistou a s ním vypátrat zločiny, které se nepovedli objasnit.

■ Máte nějaký zaručený recept na zvládnání stresu?

Máme fajn kolektiv, tak o nápor a stres se umíme podělit, tak se velká pracovní zátěž dá zvládnout bez újmy.

■ Kdy jste se naposledy od srdce zasmála?

V podstatě skoro každý den. Mám ráda humor, veselé lidi, ráda se jimi obklopuji. Tudíž smích je pro mě jako droga, v podstatě můj denní chleba.

■ Existuje někdo, kdo je pro vás životní inspirací?

Každý dobrý člověk. Věřím v lidi, v dobro. Jsem věčný optimista.

Lenka Skopová

Klinika dětské a dospělé ortopedie a traumatologie 2. LF UK a FN Motol

Narozena: 25. 8. 1975

Vystudovala: SZŠ Povltavská, Praha 8

Představa o povolání: Je to povolání, které mě naplňuje. Máme fajn kolektiv, tak do práce chodím ráda.

Nejoblíbenější činnost: kynologie, rybaření, četba a sport

Představa ideální dovolené: pobyt v přírodě

Oblíbená kniha/film: Vzkaz v láhvi, seriál – Odložené případy

Životní motto: Bolest, kterou cítíte dnes, je síla, kterou pocítíte zítra.

Slavnostní zahájení výstavby Simulačního centra intenzivní medicíny ve Fakultní nemocnici v Motole

Text: Mgr. Markéta Volánková Foto: David Černý

V areálu Fakultní nemocnice v Motole byl 7. září 2023, za přítomnosti ministra zdravotnictví Vlastimila Války a zástupce Evropské komise, položen základní kámen Simulačního centra intenzivní medicíny. Cílem projektu, financovaného z EU, je zařazení tréninku modelových situací jako standardního vzdělávacího nástroje do systému specializačního a celoživotního vzdělávání zdravotnických pracovníků.

Je to vysoce specializované pracoviště, patří mezi páteřní oddělení nemocnice. Má za úkol příjem, přípravu, mytí, skládání, balení, sterilizaci a výdej veškerého nejednorázového sterilního materiálu pro celou nemocnici. Svou úlohou a zaměřením napomáhá prevenci nemocničních nákaz a je součástí bezpečného poskytování zdravotní péče. Protože, když se řekne sterilní, znamená to zbaveno všech mikroorganismů včetně virů. Fakultní nemocnice v Motole je největší zdravotnické zařízení v Česku a jedno z největších v Evropě, každý rok je zde ambulantně ošetřeno přes milión pacientů a hospitalizováno téměř 77 000 pacientů. Tomu odpovídá jak plocha pracoviště, tak objem materiálu, který Oddělením centrální sterilizace projde. Nepřetržitý provoz zajišťuje 52 zaměstnanců. Denně se zpracovává materiál z více než 60 operačních a zákrových sálů, porodnice, laboratoří, lékárny a ostatních zdravotnických pracovišť nemocnice.

UDÁLOST

UDÁLOST

Zdravotnické prostředky dopravujeme na Oddělení centrální sterilizace pomocí automatizovaného elektronicky řízeného transportního systému. Materiál nejprve umyjeme ve dvanácti velkokapacitních myčkách, ročně provedeme 28 000 mycích cyklů. Poté co zkompletované operační nástrojové sety zabalíme do kontejnerů, ostatní materiál do sterilizačních pytlíků přichází na řadu vlastní sterilizace fyzikální, nebo chemická.

Technologické vybavení centrální sterilizace, které se pravidelně obměňuje, splňuje nejmodernější požadavky. Ke sterilizaci používáme pět parních sterilizátorů o celkovém objemu komor 4 800 litrů s teplotou 121°C a 134°C, využíváme je zejména pro kovové nástroje, sklo a prádlo. Termolabilní materiál, sterilizujeme v kombinovaném přístroji, kde sterilizačním médiem je formaldehydová pára a čtyři plazmové sterilizátory STERRAD, kde je využíván vysoce koncentrovaný peroxid vodíku při teplotě 50°C - 60°C.

Každý přístroj je pravidelně validován, účinnost sterilizátorů je denně testována chemickými a jednou za měsíc biologickými testy. Všechny procesy mycí i sterilizační jsou dokumentovány a archivovány softwarovým systémem.

Práce na centrální sterilizaci rozhodně není pro padavky. Vyžaduje nejen odborné zdravotnické vzdělání, nemalou fyzickou zdatnost, technický talent a v neposlední řadě dovednost dobře si zorganizovat čas.

Pro zajímavost hmotnost nástrojových kontejnerů se pohybuje mezi 0,5 - 25 kilogramy, každý den nám projde rukama 500 - 600 takových kontejnerů. Denně se umyje a vysterilizuje skoro kilometr kabelů a hadic. A každý rok spotřebujeme přes 3000 litrů dezinfekčních a mycích roztoků.

VŠEOBECNÁ FAKULTNÍ NEMOCNICE V PRAZE
FAKULTNÍ TRANSFUZNÍ ODDĚLENÍ

JE ČAS DAROVAT KREV

MŮŽU DAROVAT?

Krev může darovat každý zdravý muž či žena ve věku 18–65 let s tělesnou hmotností nad 50 kg.

JAK PROBÍHÁ ODBĚR?

Odebíráme plnou krev (max. 450 ml, 6–12 minut) nebo jednotlivé složky krve – plazmu a krevní destičky (max. 750 ml, 60–100 minut) – vždy do jednorázových odběrových souprav.

PROČ DAROVAT?

Krev a její složky jsou stále nenahraditelnou součástí léčebné péče a využívají se především:

- Při operacích, k léčbě chudokrevnosti a onemocnění krvetvorné tkáně.
- V dialyzačním programu (umělá ledvina).
- Po těžkých úrazech (velké ztráty krve) a pro výrobu léčiv.

JAKÉ JSOU VÝHODY?

- Vyšetření krevní skupiny.
- Kontrola krevního obrazu a tlaku.
- Nárok na pracovní volno v den odběru a možnost daňového zvýhodnění.
- Malé občerstvení po odběru a Váš dobrý pocit, že jste pomohli.

CHCETE DAROVAT?

NA CO NEZAPOMENOUT:

- Doklad totožnosti s fotografií a doklad o zdravotním pojištění platném v ČR.
- Ráno posnídat netučné jídlo (rohlík, džem, med, ovoce).
- Před odběrem vypít min. 0,5 l tekutin (voda, džus).

KDE NÁS NAJDETE?

FAKULTNÍ TRANSFUZNÍ ODDĚLENÍ VFN

- Pracoviště v areálu VFN (U Nemocnice 499/2, tel.: 224 963 112)
- Pracoviště Zbraslav (K Interně 640, tel.: 225 374 230)

 www.vfn.cz
 www.transfuznispolecnost.cz
 www.facebook.com/transfuzka
 e-mail: fto@vfn.cz, fto-evidence@vfn.cz

TĚŠÍ SE NA VÁS
PRACOVNÍCI
FTO VFN

OMBUDSMANKA

Hospitalizovaný nezletilý pacient a jeho návštěva

Obrátili se na nás rozezení rodiče čtrnáctiletého hospitalizovaného pacienta. Hodně rozezení rodiče. Mají v nemocnici již několik týdnů hospitalizovaného syna. Pravidelně za ním docházejí. Často za ním přicházejí také jeho kamarádi. To je v pořádku. Vždy to pacienta povzbudí a kontakt s vrstevníky mu evidentně zlepšuje náladu. Co se však rodičům pacienta nelíbí a na co si stěžují, je fakt, že za synem začal pravidelně na návštěvy docházet i jeho děda. A to se rodičům hodně nelíbí. Upozorňovali přece na to, že kromě několika kamarádů si u něj žádné další návštěvy nepřejí. Syn není zletilý. Rodiče nezajímá, zda s tou kterou návštěvou souhlasí, zda dědu vidí rád. Prostě udělují zákaz směrem k této osobě a víc se o tom nebudou se zdravotnickým personálem bavit...

Pacient má při poskytování zdravotních služeb právo přijímat návštěvy ve zdravotnickém zařízení lůžkové nebo jednodenní péče, a to s ohledem na svůj zdravotní stav a v souladu s vnitřním řádem a způsobem, který neporušuje práva ostatních pacientů, pokud zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (dále jen zákon) nebo jiný právní předpis nestanoví jinak (§ 28 odst. 3, písm. i zákona).

Je pravdou, že rodiče nezletilého pacienta jsou nositeli výkonu rodičovské odpovědnosti. Je ale také pravdou, že nezletilý pacient není pacientem „bez práv“. Rozumovou a volní vyspělost nabývá nezletilá osoba postupně. Jedno z ustanovení zmíněného zákona stanoví, že při poskytování zdravotních služeb nezletilému pacientovi je třeba zjistit jeho názor na poskytnutí zamýšlených zdravotních služeb, jestliže je to přiměřené rozumové a volní vyspělosti jeho věku. Rovněž při rozhodování ohledně návštěvy je třeba znát názor pacienta. Na nezletilé pacienty pamatuje zákon také ustanovením, dle něhož může nezletilec požadovat, aby při poskytování zdravotních služeb naopak nebyla přítomna osoba, která ho týrá či jinak zneužívá nebo zanedbává.

V uvedeném případě, pokud čtrnáctiletý pacient s návštěvou svého příbuzného souhlasí, a přítomnost návštěvy mu je ku prospěchu, není důvod přání návštěvy u pacienta nevyhovět.

Pacientovi by měl být umožněn co možná nejširší kontakt s blízkými osobami v souladu s vnitřním řádem zdravotnického pracoviště při respektování práv ostatních pacientů a nenarušení poskytování zdravotních služeb.

V průběhu hospitalizace zmíněného nezletilého pacienta se vyskytlo více nesrovnalostí, které bylo třeba řešit. Nesouhlas rodičů s návštěvami prarodiče natolik gradoval, že trvali na ukončení hospitalizace kvůli zamezení kontaktu dědy s vnukem. Žádali předložení negativního reversu. Jelikož se však jednalo o poskytování zdravotních služeb, jejichž charakter byl neodkladný, nebylo možno vyhovět. „*Omezování osobní svobody, znemožňování výkonu rodičovské odpovědnosti, postup non lege artis a léčba proti vůli zákonných zástupců nezletilého pacienta*“ byly argumenty, které zdravotnický personál z úst rodičů vyslechl.

O „jistý neklid“ se postaral i sám hospitalizovaný pacient, resp. jeho kamarádi, kteří opakovaně odmítali respektovat fakt, že na návštěvě v nemocnici nemohou setrvat do pozdních večerních hodin a chovat se velmi, velmi hlučně...

Ani sám pacient, když mu tzv. odtrnulo, práci zdravotníkům příliš neulehčoval. Posílen vědomím, že i on má svá práva, žádal samostatný pokoj a taktéž požadoval, aby o všech navrhovaných zdravotních službách rozhodoval pouze a jenom on sám, a aby rodičům byla zamezena jakákoli informovanost o jeho zdra-

vočním stavu.

Během několika dnů se situace uklidnila. Zdravotní stav pacienta se zlepšil a bylo možné propustit ho do domácího ošetřování. Tím se i pacientova nálada značně vyladila a připustil, že ne ve všem měl a má pravdu.

CO ŘÍCT ZÁVĚREM?

Také nezletilý pacient má svá práva. Jeho rozumovou a volní vyspělost je třeba posoudit ad hoc, případ od případu. Pokud je nezletilý pacient v konkrétním případě natolik rozumný a volně vyspělý, že může o navrhovaných zdravotních službách rozhodnout sám, rodiče na potřebné informace právo mají. Rovněž o návštěvě si nezletilý pacient může rozhodnout (ne vždy, ne za každých okolností). Spory rodičů s prarodičem jsou věcí dospělých, přes hospitalizaci nezletilého pacienta by se určitě řešit neměly.

Každopádně argument, znějící z úst otce, že „*pokud dědu k synovi pustíte, tak se sejdeme u soudu,*“ zdravotníky neodradil. Ono vůbec takové „*pokud mi nevyhovíte, budu vás žalovat, budu to medializovat, budu si stěžovat,*“ k vyřešení problému nevede. Oboustranné vstřícná komunikace při respektování limitů, které stanoví platná legislativa, je řešením bezesporu lepším a rozumnějším.

Po předchozí informaci ze strany rodičů si po ukončení hospitalizace nezletilého pacienta převzal děda...

text: JUDr. Vladimíra Dvořáková | foto: iStock

„Měla jsem od dětství krátkozrakost a nosila jsem stále brýle, až 3,5 dioptrií. Vše se postupně zhoršovalo, ale po očních cvičení mám nyní pouze půl dioptrie a brýle mohu odložit.“

To je příběh paní, která popisuje zkušenosti s tzv. oční jógou neboli oční gymnastikou. Další příběhy a názory na tuto metodu výcviku si můžeme přečíst v různých časopisech, na internetu atd. Pohledy jsou ale různé – od nadšení a pozitivních ohlasů až po rozpaky, pochybnosti i odmítnutí.

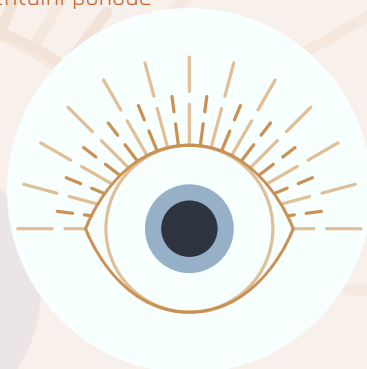
OČNÍ JÓGA – zbaví nás dioptrií a vylepší zrak?

text: MUDr. Milan Odehnal, MBA foto: iStock

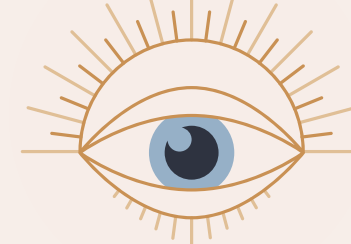
Jak je to tedy s očním cvičením opravdu?

Mysterium okohybných svalů
Metoda oční jógy je založena na cílených pohybech, resp. na specifickém cvičení a zpevnění okohybných svalů. Cílem výcviku je zpevněním svalů redukovat nebo zcela eliminovat dioptrické vady a zlepšit zrakovou ostrost. Cvičí se bez brýlí, oči musejí být klidné, výcvik se dělá jemně a je třeba plně se soustředit. Před cvičením se protáhneme, uvolníme ramena a šíji. Doporučuje se cvičit, pokud jsme ve fyzické a mentální pohodě

ZDRAVÍ

ZDRAVÍ

Co lze a co nelze od cvičení očekávat

Zbavit se dioptrií

Okohybné svaly jsou pevně uchyceny na stěnu oka a zajišťují pohyblivost očí ve všech směrech. Denně tyto svaly, kterých je na každém oku šest, zajistí tisíce pohybů. Proto se nabízí otázka, zda tyto svaly ještě dodatečně nějak procvičovat a zpevňovat. Pokud bychom chtěli docílit redukci dioptrií oka, musela by se změnit jeho předozadní délka, nebo jeho lomivost. Okohybné svaly tyto zásadní změny optických médií nemohou zajistit, a to ani intenzivním posilováním. Nejsou k tomuto účelu určeny.

Oddálení vetchozrakosti

Vetchozrakost je přirozený úbytek zaostřovací schopnosti oka (není to dioptrická vada). Jde o proces podmíněný věkem, začíná se objevovat po 40. roce věku a postihne každého z nás. Problém se týká pohledu na blízké předměty nebo čtení (potřebujeme tzv. dlouhé ruce). Změnit oční jógou průběh vetchozrakosti je, podobně jako u dioptrií, prakticky nemožné. Očním cvičením nemůžeme nijak ovlivnit stárnutí čočky v oku a ztrátu její pružnosti. Optimálním řešením je nechat si předepsat brýle na čtení a při té příležitosti absolvovat oční prohlídku.

„Pytle“ pod očima a vrásky

Povolené okohybné svaly jsou prý příčinou vrásek kolem očí a vyklenutí podkoží víček. Vyklenutí je způsobené tukovými prolapsy viditelnými po uvolnění struktur v podkoží dolních nebo horních víček. Velkou roli hraje věk a genetická predispozice. S okohybnými svaly nemají tyto viditelné, víceméně kosmetické změny nic společného a nedají se očním cvičením ovlivnit.

Kdy může být cvičení prospěšné

Každodenní práce na počítačích přináší různá úskalí včetně únavy očí a jejich podráždění. Při intenzivní práci navíc málo mrkáme

a časem může povrch oka i osychat.

Proto malé přestávky v práci a střídání pohledu do blízka a do dálky mohou ulevit unaveným očím a chránit přirozeně vlhký povrch očí.

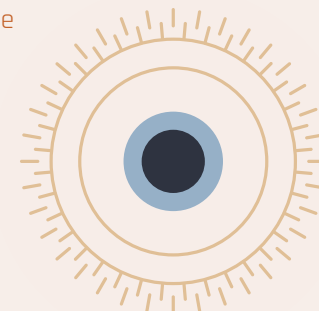
Kombinace očních cviků s vitaminy

Vitaminy jsou důležité, ale drtivou část z nich máme v normální stravě, takže něco doplňovat nemusí být zrovna účinné. Nicméně u tzv. věkem podmíněných degenerací sítnice se ukazuje jako vhodné užívat dlouhodobě vitaminy s luteinem, který je důležitý pro správnou funkci sítnice. Pokud nám to lékař doporučí, nic proti tomu.

Jak se dívat na oční gymnastiku

Oční gymnastiku si může vyzkoušet každý. Sami si také ověříme, zda nám v něčem pomáhá. Jak bylo výše řečeno, přestávky při intenzivní práci v kanceláři spolu s uvolněním pohledů do blízka a do dálky mohou osvěžit naše oči, redukovat únavu při pracovním vytížení a podpořit zvlhčení očí. A to je pro náš takto namáhaný zrakový orgán dobré.

Z pohledu anatomických a fyziologických zákonitostí oka ale vyplývá, že cvičení nemůže změnit počet nebo charakter dioptrií, ani zlepšit zrakovou ostrost. Také nelze oddálit vetchozrakost nebo se zbavit vrásek a změn víček. V tomto smyslu je třeba zachovat si zdravý rozum a nesnažit se překročit limity nemožného.

Cesta k modernímu ošetrovatelství 2023

TEXT: MGR. JANA NOVÁKOVÁ, MBA, PHDR. RNDR. DANIEL JIRKOVSKÝ, PH.D., MBA FOTO: DAVID ČERNÝ

V letošním roce jsme si na konferenci připomněli 80. výročí od vzniku založení nemocnice a 70. let 2. lékařské fakulty UK a 20. výročí úmrtí doc. PhDr. Marty Staňkové, CSc., zakladatelky československého a českého moderního ošetrovatelství.

Na konferenci zaznělo mnoho zajímavých a inspirativních příspěvků. Program probíhal v jednotlivých sekcích zaměřených na specifika ošetrovatelské péče o děti a o dospělé. Velmi zajímavý blok byl věnován ošetrovatelské péči v onkologii, podpůrné, paliativní a hospicové péči. Nelze opomenout ani příspěvky z oblasti vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků.

Velkému zájmu účastníků se těšily workshopy s různou tematikou, např. interaktivní ukázky práce intervenčního PEERA, management polykání, problematika ECMO a také ošetrovatelské péče o cévní vstupy.

Smyslem konference bylo shromáždit odborníky z praxe i z teorie a vytvořit podmínky pro předávání nových poznatků a zkušeností z oblasti ošetrovatelství.

Akce se těšila velkému zájmu účastníků z řad všeobecných sester, porodních asistentek a dalších nelékařských profesí, včetně pedagogů z celé České republiky i ze zahraničí.

Velký dík patří všem aktivním i pasivním účastníkům konference, kteří vytvořili příjemnou a přátelskou atmosféru.

Z cesty k modernímu ošetrovatelství nesejdeme a již nyní se těšíme na další ročník konference.

PNEUMOKOKOVÁ ONEMOCNĚNÍ

TEXT: MUDR. MILAN TROJÁNEK, PH.D. FOTO: ISTOCK

Pneumokoky (*Streptococcus pneumoniae*) jsou běžně se vyskytující bakterie, které osidlují nosohltan a mohou vyvolat infekce dýchacích cest (zánět středního ucha, zápal plic), ale i závažná invazivní onemocnění (otrava krve či zánět mozkových blan).

Výskyt v ČR a v zahraničí

Pneumokoková onemocnění patří mezi časté infekce, které se vyskytují zejména v zimním období. Každoročně je v ČR hlášeno několik stovek případů invazivního pneumokokového onemocnění. Pneumokoky vyvolávají rovněž desítky tisíc případů neinvazivních respiračních infekcí v ČR ročně (zápal plic, záněty středního ucha či vedlejších dutin nosních).

Jak se můžou nakazit?

Onemocnění se přenáší kapénkovou cestou. Zdrojem onemocnění je nemocný člověk či bezpříznakový nosič.

Kdo patří mezi ohrožené osoby infekce / komplikovaného průběhu

Ohrožení jsou zejména kojenci, batolata, děti předškolního věku, senioři, osoby s poruchou imunity či s vybraným chronickým onemocněním.

Inkubační doba

Inkubační doba bývá krátká, obvykle 1 až 3 dny.

Jak se infekce projevuje?

Respirační infekce vyvolané pneumokoky často nasedají na virové infekce dýchacích cest, přičemž nejčastěji dochází k zánětům středního ucha, vedlejších dutin nosních či zápalu plic. U vybraných pacientů může dojít k rozvoji celkové otravy krve (sepsy) projevující se horečkou, zimnicí, třesavkou a následným selháním oběhu či jiných životně důležitých orgánů. Zápal mozkových blan se projevuje

intenzivní bolestí hlavy, zvracením, světloplachostí a poruchou vědomí či křečemi.

Jak se léčí?

Léčba spočívá v časném podání antibiotik, případně v intenzivní resuscitační a podpůrné péči.

Jaké jsou komplikace?

Zánět středouší či vedlejších nosních dutin může být komplikován zánětem mozkových blan. Komplikací zápalu plic může být otrava krve, respirační selhání s nutností umělé plicní ventilace, rozpad plicní tkáně či vznik hnisavých výpotků v dutině hrudní. V případě zánětu mozkových blan může dojít k poruše vědomí, křečím, otoku a závažnému nezvratnému poškození mozku či sluchu. Při celkové otravě krve (sepsi) hrozí selhání životně důležitých orgánů.

OČKOVÁNÍ:

Vakcíny: Prevenar 13 (13valentní konjugovaná vakcína), Vaxneuvance (15valentní konjugovaná vakcína), Apexxnar (20valentní konjugovaná vakcína), Pneumovax 23 (23valentní polysacharidová vakcína)

Typy vakcín: polysacharidová či polysacharidová konjugovaná vakcína

Věková indikace: dle typu vakcíny, Prevenar 13 a Vaxneuvance (od 6 týdnů věku), Apexxnar (od 18 let), Pneumovax 23 (od 2 let věku)

Základní schéma: dle typu vakcíny, u dospělých všeobecně jednodávkové

Přeočkování: podle typu vakcíny a předchozího očkování po dohodě s lékařem dle platných doporučení

Pro koho je očkování zejména vhodné (dospělí): osoby starší 65 let, chronické onemocnění srdce, plic a dýchacích cest (včetně astmatu a CHOPN), chronické onemocnění jater, kuřáctví, alkoholismus, diabetes mellitus, prodělané invazivní pneumokokové a meningokokové onemocnění v minulosti, kochleární implantát, únik mozkomíšního moku, primární či sekundární imunodeficity, infekce HIV, porušená nebo zaniklá funkce sleziny či před jejím plánovaným odnětím, chronické onemocnění ledvin, nefrotický syndrom, imunosupresivní terapie, radioterapie, generalizované nádorové onemocnění, hemato-onkologické onemocnění (leukémie, lymfom, mnohočetný myelom), osoby po transplantaci orgánů či kostní dřeně

Možné nežádoucí účinky: bolestivost, zarudnutí či otok v místě vpichu, bolest hlavy, kloubů, svalů, únava, pocit na zvracení, zvýšená tělesná teplota či horečka

Úhrada: kojenci mezi 2. a 7. měsícem života, osoby starší 65 let, osoby umístěné v sociálních zařízeních jako je LDN, domov pro seniory, domovy pro osoby se zdravotním postižením, pokud trpí chronickým plicním onemocněním nebo nemocí srdce, cév, ledvin či diabetem léčeným inzulinem; rizikové skupiny (hrozba je ekonomicky nejméně náročná varianta s případným doplatkem dle typu vybrané vakcíny); osoby s porušenou nebo zaniklou funkcí sleziny či před jejím plánovaným odnětím, pacienti po transplantaci kostní dřeně, osoby se závažnou poruchou imunity, osoby po předchozí prodělané invazivní pneumokokové či meningokokové infekci, kojenci.

Pozn. Text má pouze informativní charakter. Podrobné informace o jednotlivých vakcínách, včetně jejich indikací či nežádoucích účinků, naleznete v příbalové informaci či SPC dané vakcíny. Očkování musí předcházet sestavení podrobné lékařské anamnézy a indikací pro očkování vždy stanovuje lékař při konzultaci na základě platných doporučení. Informace o úhradách vakcíny se mohou lišit, aktuální informace o úhradě vakcíny či příspěvcích zdravotních pojišťoven naleznete na stránkách Vaší zdravotní pojišťovny či vám je sdělíme při konzultaci v našem centru.

28

ECLS centrum vzniklo v roce 2023 jako součást Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny 2. LF UK a FN Motol ve spolupráci s Klinikou kardiologie 2. LF UK a FN Motol, Klinikou kardiiovaskulární chirurgie 2. LF UK a FN Motol, III. chirurgickou klinikou 1. LF UK a FN Motol, Dětským kardiocentrem 2. LF UK a FN Motol a Oddělením urgentního příjmu dospělých FN Motol. Vychází z dlouholetých zkušeností s ECMO podporou v rámci respiračního selhání, kardiopulmonální resuscitace nebo Národního programu transplantace plic pro ČR a SR. Ve FN Motol je ECMO průměrně využito přibližně u sta dospělých pacientů ročně. Stále častěji se tato metoda uplatňuje i u dětí.

Co je ECLS?

ECLS (Extracorporeal Life Support) je využití dočasné (dny až měsíce) mechanické podpory základních životních funkcí srdce nebo plic. K podpoře zpravidla využíváme přístroj ECMO (Extracorporeal Membrane oxygenation), dále přístroje na odstranění oxidu uhličitýho z krve (například ECCO2R – Extracorporeal CO2 Removal) a další.

Co je ECMO?

ECMO je forma mimotělní podpory základních životních funkcí, jako jsou srdeční činnost nebo dýchání. ECMO udržuje cirkulaci krve v těle člověka a rovnováhu mezi krevními plyny (kyslíkem a oxidem uhličitým). ECMO samo o sobě neléčí, ale dočasně vykonává práci srdce nebo plic. Umožňuje jim „odpočívat“. Jde o stroj umístěný mimo tělo člověka, který soustavou hadic zajišťuje oběh krve, dodává tělu kyslík a odstraňuje oxid uhličitý,

Co je ECPR?

ECPR (Extracorporeal Cardiopulmonary Resuscitation) můžeme popsat jako napojení pacienta na ECMO v rámci pokračující kardiopulmonální resuscitace, kdy se nedaří obnovit funkci srdce léky ani nepřímou srdeční masáží. Zpravidla je tato metoda využita v případech, kdy je počátečním rytmem komorová fibrilace nebo komorová tachykardie. Není výjimkou napojení na ECMO při intoxikacích nebo těžkém podchlazení.

Pro koho je ECMO přínosem?

Akutně mohou být na ECMO napojeni pacienti po pečlivém zvážení všech rizik. Mohou to být pacienti se selháním plic při infekci (např. COVID 19, pneumokok...), dále pacienti s poruchou funkce srdce (např. v rámci kardiopulmonální resuscitace). Ve FN Motol je specifíkem využití ECMO podpory v rámci Národního programu transplantace plic pro ČR a SR, kde je tato metoda zcela rutinní záležitostí.

Jak ECMO funguje?

ECMO je přístroj umístěný mimo tělo člověka. Je nutné přivést do něj krev nemocného a opět ji vrátit do těla, což je zabezpečeno zavedením speciálních kanyl do velkých cév v těle. Nejlepší přístup k těmto cévám je v oblasti krku a třísel.

— veno-venózní ECMO (V-V ECMO): varianta, která nahrazuje funkci plic. Dodává do krve přes speciální membránu kyslík a odstraňuje oxid uhličitý. Nenahrazuje funkci srdce.

— veno-arteriální ECMO (V-A ECMO): varianta, která nahrazuje funkci srdce nebo srdce společně s plicemi.

Pacienti na ECMO podpoře mohou být v umělém spánku nebo i kompletně při vědomí. Velmi záleží na tom, kvůli jaké příčině bylo ECMO zavedeno a jak je konkrétní člověk schopen stav tolerovat.

Kde probíhá péče o pacienty na ECMO?

O pacienty na ECMO se primárně stará personál Kliniky anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny 2. LF UK a FN Motol ve spolupráci s Klinikou kardiologie 2. LF UK a FN Motol, Klinikou kardiiovaskulární chirurgie 2. LF UK a FN Motol, III. chirurgickou klinikou 1. LF UK a FN Motol, Dětským kardiocentrem 2. LF UK a FN Motol a Oddělením urgentního příjmu dospělých FN Motol. ECMO problematika má ve FN Motol dlouhou historii, ale teprve od roku 2023 funguje jako oficiální instituce, registrovaná v ELSO organizaci. Nedílnou součástí tohoto programu je i perioperační ECMO podpora, probíhající v rámci Národního programu transplantace plic pro ČR a SR.

Jak dlouho může být pacient napojen na ECMO?

Velmi záleží na tíži a typu postižení srdce a plic. ECMO podpora může trvat řádově od hodin až po týdny či měsíce.

Jsou nějaká rizika ECMO podpory?

ECMO má celou řadu rizik. Lékaři vždy před napojením zvažují, jaký benefit ECMO přinese a zda riziko není vyšší než očekávaný přínos. Mezi nejčastější komplikace ECMO podpory patří krvácení nebo naopak tvorba sraženin, mozkové příhody, nedokrevnost končetin, selhání ledvin.

Kdy už ECMO není potřeba?

Pokud dojde ke zlepšení plicních a srdečních funkcí natolik, že ECMO podpora je již minimální, je pacient od ECMO podpory odpojen. Může ale pokračovat například umělá plicní ventilace nebo podpora srdce pomocí léků.

Je ECMO podpora vždy úspěšná?

Je třeba si uvědomit, že ECMO pouze získává čas na další rozhodnutí a léčbu. Pacienti napojení na ECMO podporu jsou vždy v kritickém stavu a riziko úmrtí je extrémně vysoké. Stává se, že rezervy organismu jsou již před napojením na ECMO tak vyčerpané, že ani veškerá nasazená podpora a léčba nevede k uzdravení nemocného. Je třeba smířit se s tím, že pacienti v takto kritickém stavu umírají.

Kdo je součástí ECMO týmu?

Péče o pacienta na ECMO je multidisciplinární. Je do ní zapojena řada lékařů, perfusiologů a zdravotních sester napříč celou nemocnicí. Všichni ale fungují jako jeden tým.

text: MUDr. Jaromír Vajter a foto: David Černý

29

Edukativní výstavu s hrdostí pořádáme pod patronátem a v úzké spolupráci s neziskovou organizací Nedoklubko, která má bohatou historii. Věnuje se podpoře rodičů předčasně narozených dětí a neonatologickým oddělením v České republice již od roku 2002.

Cílem organizace Nedoklubko je poskytovat psychosociální podporu rodičům, kteří čelí narození svých dětí předčasně, a to po celém území České republiky. Organizace věří v důležitost solidarity a vzájemné sounáležitosti mezi rodiči, kteří procházejí tímto náročným obdobím. Nedoklubko tak pomáhá vytvářet komunitu, která sdílí zkušenosti a vzájemně se podporuje. Dále se Nedoklubko věnuje šíření informací o problematice předčasně narozeného porodu a stavu české neonatologie.

Osvěta je jedním z klíčových prvků práce této organizace. Pomáhají vytvářet informovanou veřejnost, která lépe rozumí výzvám, kterým čelí rodiče a novorozenci na neonatologických odděleních. Zároveň podporují výzkum a prevenci předčasně narozeného porodu, aby se snížil počet těchto narození. Takže tato výstava není jen o vizuálním zážitku, ale i o hlubším porozumění a zapojení se do důležitého společenského tématu.

Výstava KOJENÍ PŘEDČASNĚ NAROZENÝCH DĚTÍ

Máme tu čest pozvat vás srdečně na jedinečnou výstavu s názvem „KOJENÍ PŘEDČASNĚ NAROZENÝCH DĚTÍ“. Představuje fascinující svět a výzvy, kterým čelí rodiče a novorozenci, kteří se narodili předčasně.

Tato inspirativní expozice je k vidění od 6. do 27. října 2023 v prostorách Fakultní nemocnice v Motole, konkrétně v chodbě vedoucí k Velké posluchárně v přízemí budovy ředitelství.

text: Rita Juklová foto: David Černý

Inspirativní výstava je výsledkem těsné spolupráce s fotografkou Silvií Valouškovou a nese se ve znamení vzpomínky na Světový týden kojení. Nedoklubko se touto iniciativou rozhodlo připojit k celosvětové kampani, která věnuje pozornost této důležitému tématu.

Moto kampaně Nedoklubka „Každá kapka vede k cíli“ nám připomíná, že každý krok směrem k podpoře kojení a výživy předčasně narozených dětí je zásadní. Hlavním cílem kampaně je osvěta v problematice kojení a výživy malých bojovníků. Výstava nám také přibližuje význam dárcovství mateřského mléka, což je zvláště důležité pro předčasně narozené děti, neboť jejich matky nemusejí mít okamžitě k dispozici dostatek mateřského mléka kvůli nedostatečnému vývoji laktace. Každá kapka vzácné tekutiny je pokladem, a mnohdy je dokonce nazývána „tekutým zlatem“, protože má mimořádný význam pro předčasně narozené pacienty.

Unikátní výstavu tvoří celkem deset tematických fotografií, které nám přináší pohledy na kojící maminky a alternativní způsoby krmení. Každá z fotografií je doplněna edukativním textem, který byl s velkou péčí připraven odborníky. Tým expertů tvoří MUDr. Magdalena Chvilová-Weberová, Miluše Placerová a MUDr. Jozef Macek, Ph.D. Partnery projektu jsou společnost Medela a Weleda. Úžasná putovní výstava, jak již samotný název naznačuje, má za sebou pestrou historii, která se zrodila v roce 2022 ve vestibulu porodnice Krajské nemocnice Tomáše Bati ve Zlíně. Od té doby prošla pozoruhodnou cestou, během níž se dostala do dalších měst, zejména tam, kde se nacházejí perinatologická pracoviště, která jsou klíčovými hráči v péči o předčasně narozené děti. Výstava ozdobila také chodby Zemské porodnice u Apolináře v Praze, kde měla mnoho obdivovatelů. Poté se přesunula do Olomouce. Následně pak do Havlíčkova Brodu, kde znovu oslovila novou skupinu lidí a rozšířila povědomí o výzvách a kráse kojení předčasně narozených dětí. Poté se dostala do Jihlavy a nyní, s velkým nadšením a očekáváním, putuje až sem, do Fakultní nemocnice v Motole, přičemž předchází zastávkou byla Uherskohradištská nemocnice.

Každé město a každá nemocnice, kterou výstava navštívila, představují novou příležitost zvýšit povědomí o kojení, výživě a péči o předčasně narozené děti.

Při tak významném okamžiku bychom rádi pozvali všechny maminky, které právě v matolské porodnici přivítaly na svět svá miminka, na jedinečné SETKÁNÍ MAMINEK. Je naplánované ve spolupráci s neonatologickým oddělením Fakultní nemocnice v Motole a uskuteční se u příležitosti zahájení výstavy dne 6. října od 10:00 hodin do 12:00 hodin v učebně SP2, která se nachází v patře pod Velkou posluchárnou. Hlavním cílem setkání je „SDÍLENÍ“, ať už jde o sdílení užitečných informací, osobních zkušeností, vzájemné podpory nebo prostě radosti z mateřství.

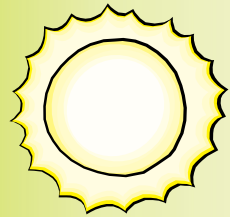
Setkání nabídne rovněž příležitost ke komunikaci a spojení se s dalšími maminkami, které procházejí podobnými fázemi života. Můžete se těšit na shledání s již známými tvářemi, navíc přivítáme zajímavé hosty.

Těšíme se na vaši účast a na to, že budeme moci sdílet společně tak radostný okamžik.

Bludiště

Honzík si potřebuje změnit
letní čas na svém budíku
na zimní. Pomůžeš mu
najít cestu k budíku?

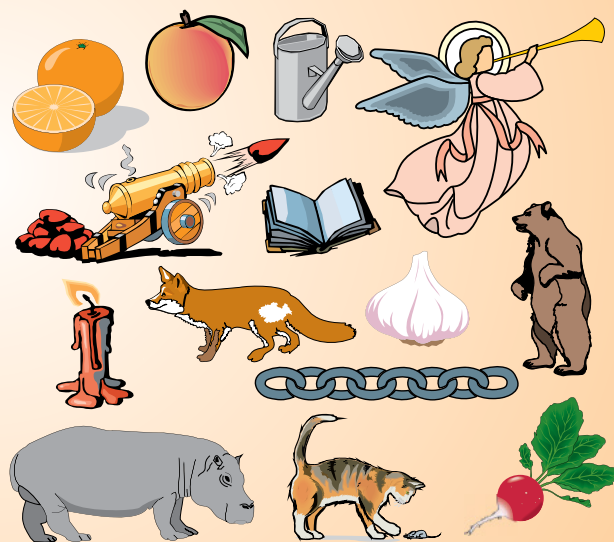

Obrázková osmisměrka

Po vyškrtání všech uvedených slov a názvů obrázků vám zbyde
šest písmen. Čtením shora dolů po řádcích získáte tajenku.

BRÁNA - ČINKA - DOKAŘ - FARMÁŘKA - KREVETA -
KŘESLO - NOČNÍK - POSTEL - REJNOK - ROPUCHA -
STROM - TRSÁTKO - VOJÁK - VTÍRÁNÍ - VZDUCHOVKA

V	F	A	R	M	Á	Ř	K	A	Ř	V	Ř
Z	B	S	H	O	K	R	E	V	E	T	A
D	R	R	B	I	L	L	L	N	D	Í	K
U	O	U	R	K	N	Ě	O	K	K	R	O
C	H	S	A	Á	O	D	K	D	Í	V	Á
O	K	K	N	N	Á	Ř	O	N	I	N	Ě
V	E	Č	A	J	L	E	K	Č	Č	Í	V
K	V	Í	O	E	I	S	E	O	K	N	D
A	C	V	T	R	Š	L	N	N	A	A	E
T	R	S	Á	T	K	O	S	T	R	O	M
R	O	P	U	C	H	A	Ř	E	T	Ě	Z
P	O	M	E	R	A	N	Č	I	N	K	A

Obrázková doplňovačka

Do políček doplňte
vždy pouze jedno
písmeno zobrazeného
slova. Číslice ukazují,
kolikáté písmeno
v příslušném slově
máte použít. V tajence
najdete druh květiny.

Vtipy

„Mami, kup mi velblouda!“
„A čím bychom ho krmili?“
„Tak mi kup toho ze zoolo-
gické zahrady, ten se krmí
nesmí!“

Jde zajíc po poušti, potká
ho žirafa a ptá se: „Zajáci,
proč za sebou táhneš ty
dveře od auta?“ A zajíc na
to: „Kdyby mi bylo horko,
tak si otevřu okýnko.“

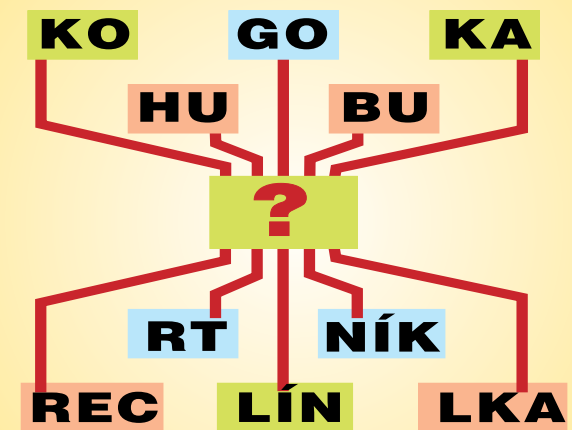
Obrázková doplňovačka

1
2
3
4
5
6
7
8

První písmena
obrázků vám dají
dohromady tajenku,
ve které najdete
název bájeného vládce
českých hor.

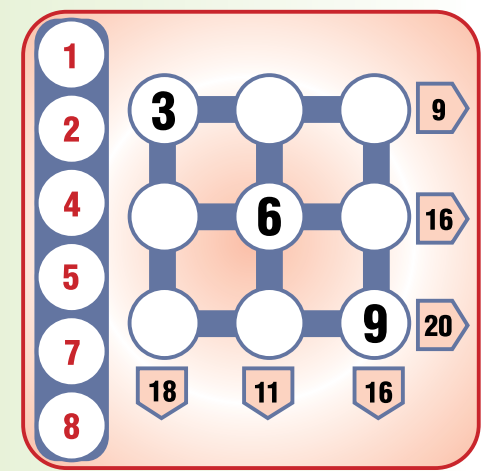
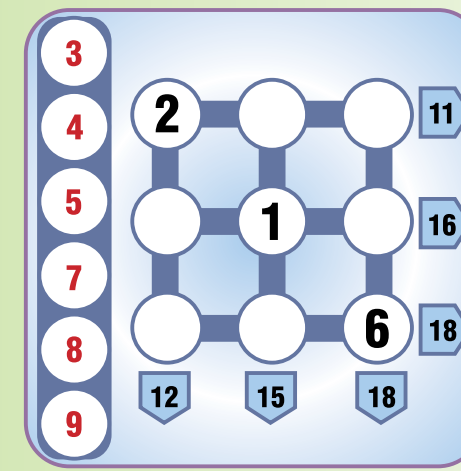
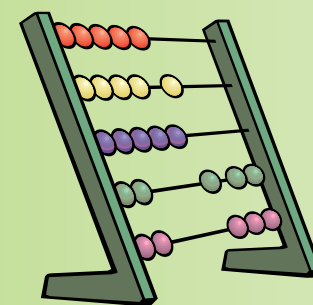
Hledejte písmena

Jaká písmena logicky patří na místo otazníku?

Číselná doplňovačka

Červená čísla zleva dosadte
do obrazce tak, aby v řádcích
a sloupcích vyšly předepsané
součty.

Osmisměrka

Po vyškrtání všech slov si přečtete tajenku zleva doprava po řádcích.

Ř	A	T	E	M	R	S	A	A	D	Í	Ř	T	P
A	O	N	U	R	E	J	M	N	O	Ž	I	N	A
N	R	Z	I	O	L	L	E	Z	I	M	B	T	G
I	Í	Ú	A	N	E	Ú	C	P	K	M	I	E	A
V	D	O	V	E	C	I	T	Á	T	Z	A	O	R
O	Ý	R	R	T	H	O	Z	T	N	I	M	C	D
D	M	G	A	E	S	S	M	E	T	Í	Š	R	E
E	K	Á	L	U	T	I	T	Č	T	U	O	K	Ž
M	A	N	Ř	I	N	A	K	A	P	E	L	A	
Á	A	L	Y	D	I	K	A	A	S	A	L	E	M

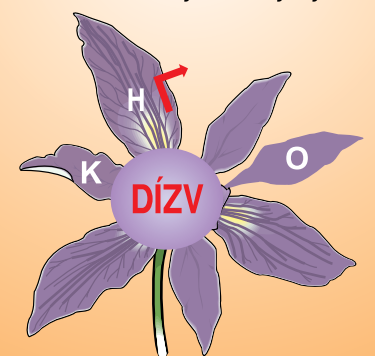
ANIMACE - CELER
CIHELNA - CITÁT
DROPS - DŘINA
DUSOT - DÝMKA
DŽBER - GARDE
IDYLA - INTENZITA
JEPTIŠKA - KAPELA
LARVA - MEDOVINA
MELASA - METAŘ
MNOŽINA - MOCNINA
NEÚCTA - OMÍTKA
ORGÁN - SMETÍ
STVŮRA - TENOR
TITUL - TŘÍDA
VDOVEC - VÍZUM
ZÁKMIT - ZPÁTEČKA

Hádanka

Maličké zvířátko
je tahle číperka,
větvičku přeskočí,
i když je nevelká.
Co je to?

Kytka

Červená písmena zprostředka
doplňte na okvětní lístky tak, aby
lístky čtené po směru hodinových
ručiček obsahovaly název byliny.

PREMIÉRA

Strašidlo cantervillské

Animovaný / Rodinný / Komedie

Velká Británie, 2023, 89 min

Režie: Robert Chandler, Kim Burdon

Předloha: Oscar Wilde

Scénář: Giles New, Keiron Self

Hudba: Craig Stuart Garfinkle, Eimear Noone

Hrají: Toby Jones, Freddie Highmore, Hugh Laurie, Imelda Staunton...

Obsah

Po tři staletí strašil Sir Simon de Canterville ve svém sídle Canterville Chase a vskutku dobře se u toho bavil! Jenže jednoho krásného dne koupili dům Američani! Tahle moderní rodinka se nenechá jen tak vystrašit a staré dobré čáry na ni neplatí. Podaří se Siru Simonovi ty otravné cizáky vyhnat ze svého domu? Vydejte se s námi na strašidelný výlet do staré dobré Anglie, kde i duchové stále ještě mají úroveň....

foto a text: www.csfd.cz

Hranice

Drama

Polsko / Česko / Francie / Belgie, 2023, 147 min,

Režie: Agnieszka Holland

Scénář: Maciej Pisuk, Agnieszka Holland, Gabriela Łazarkiewicz

Kamera: Tomasz Naumiuk

Hudba: Frédéric Vercheval

Hrají: Jalal Altawil, Maja Ostaszewska...

Obsah

Psycholožka Julia (Maja Ostaszewska) se po přestěhování do Suwalského kraje stává nedobrovolnou svědkyní a účastnicí dramatických událostí na polsko-běloruské hranici. Rozhodne se vzdát se svého pohodlného života a přidá se ke skupině aktivistů, kteří poskytují pomoc uprchlíkům. Současně s tím jsou syrská rodina prchající před občanskou válkou a její doprovod, učitelka z Afghánistánu, podvedeni Bělorusy a násilně převezeni do uprchlického tábora nedaleko hranic s Polskem. Ve snaze uniknout se vydávají na zoufalou a nebezpečnou cestu neznámým a nepřátelským územím...

34

PREMIÉRA

Vymítač ďábla: Znamení víry

Horor

USA, 2023, 111 min

Režie: David Gordon Green

Scénář: Peter Sattler, David Gordon Green

Kamera: Michael Simmonds

Hudba: Amman Abbasi, David Wingo

Hrají: Leslie Odom Jr., Ann Dowd, Jennifer Nettles...

Obsah

Příběh nového Vymítače ďábla začal na Haiti, kde fotograf Victor (na Oscara nominovaný Leslie Odom, Jr.) přišel před dvanácti lety v důsledku katastrofálního zemětřesení o těhotnou manželku. Naštěstí se podařilo zachránit novorozenou dcerku Angelu, o kterou se Victor od té doby vzorně stará. Absolutně ho proto vykolejí, když se jednoho dne Angela nevrátí domů ze školy...

foto a text: www.csfd.cz

Zabijáci rozkvetlého měsíce

Drama / Historický / Krimi / Mysteriální / Thriller / Western

USA, 2023, 206 min

Režie: Martin Scorsese

Předloha: David Grann (kniha)

Scénář: Eric Roth, Martin Scorsese

Kamera: Rodrigo Prieto

Hudba: Robbie Robertson

Hrají: Leonardo DiCaprio, Robert De Niro, Lily Gladstone, Jesse Plemons...

Obsah

Indiánský kmen Osedžů patřil ve dvacátých letech minulého století k celosvětově nejbohatším komunitám. Měli to štěstí, že na jejich půdě byla objevena ropa a že se jim podařilo zajistit profit z každého vytěženého barelu. Osedžové vlastnili obrovské domy, krásná auta a bělošské sloužící. Měli však zároveň obrovskou smůlu, protože je, víc než kteroukoliv jinou populaci, pronásledovala záhadná a „nešťastná“ úmrtí...

35

Čiči: „...“

POMŮCKA: ESSO, ITEN, MATT. NET, RIA, SUA	INICIÁLY PREZIDENTA NIXONA	INICIÁLY SPISOVATELE OLBRACHTA	ČÁST STŘECHY	PŘÍPRAVEK NA ÚPRAVU PRÁDLA	INICIÁLY TENISTY AGASSIHO		TAJENKA	VÝZVA K ZAHÁJENÍ SOUBOJE	ALKOHOL. RÝŽOVÝ NÁPOJ	SOK	BYDLIT	SOBOTA ZKR.	INICIÁLY FOTBALISTY ROSICKÉHO
DVOUKOLOVÝ VOZÍK						PÉČE							
OBYVATELKA SEV. STÁTU						SLOVINSKÉ MĚSTO							
						PODLAHOVÁ KRYTINA							
	DRUH OBILÍ	OLYMPICKÝ REKORD ZKR.			ÚLISNÝ							KARETNÍ KRITIK	CENNÉ PAPIRY
		PŘESTO			PATŘÍČI BRODIVÉMU PTÁKU								
TVOR								SEDOČERNÝ PTÁK					
								TROPICKÝ ZÁCHVAT					
INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE ZKR.			HUDEBNÍ NÁSTROJE						NEODBORNÍK				
			KOKAIN HOVOR.						CIZÍ MUŽSKÉ JMÉNO				
TÍMTO ZPŮSOBEM				EPICKÁ BÁSEŇ						TUBERKULOZA ZKR.			
				JMÉNO SKL. JANÁČKA						ŠKOPEK			
BLÍZKÝ PROSTOR						ANGLICKÝ ŠLECHTIC					ŘÍMSKÉ 2		
						ST. DÉLKOVÁ MÍRA 2,36 M					MĚSTO V KENI		
	NÁSILNÍK	INICIÁLY HERCE EFFY			SLADKÉ DŘEVO								
		ROSTLINA			ŠACHOVÁ VÝHRA								
SEVERSKÁ ŠELMA								SÍŤ ANGLICKÝ				V MINULÉM ROCE	STÁT ZÁPADNÍ ASIE
								PROTI ŘECKY					
VKLADNÍ KNÍŽKA ZKR.			PŘEVLEKÁRNA						KOŠTÁLOVÁ ZELENINA				
			SÍŤ ČERPACÍCH STANIC						DRUH DORTU				
PLOŠNÉ MÍRY SLOVENSKY				ZMĚNĚNÉ VĚDOMÍ						SEVEŘAN			
				MPZ BÝV. JUGOSLÁVIE						VYZNAVAČ BOHA			
DOBY					ZŮSTAT ZÁSTAR.						POPĚVEK		
					MODŘE BARVY						CHYTIT		
	JMÉNO HERCE DAMONA	SPZ ŠUMPERKA				ZNAČKA PNEUMATIK							
		SYMBOL LÁSKY				ČESKO-SLOVENSKÝ							
JMÉNO BÝVALÉHO ČÍNSKÉHO VŮDCE				ZÁPADOČES. UNIVERZITA				ZNAČKA HYGIEN. POTŘEB				ASOCIACE CESTOVNÍCH KANCELÁŘÍ ZKR.	OZNAČENÍ POKRMŮ PRO DIABETIKY
				PŘÍTEL ČLOVĚKA				LETADLO					
INICIÁLY HEREČKY MANDLOVÉ			PRÁZDNÉ						NAPADANÁ HMOTA				
			ZN. NANO-AMPÉRU						OPERAČNÍ SYSTÉM				
PRÁŠKOVÝ PIGMENT						SMYSLNÍ LIDÉ							
ÚSEKY CEST						DRUH VELRYBY							

Tajenka křížovky z 9. čísla roku 2023: jako celku bude takový, jaký si zasluhuji.

13.
ROČNÍK

HLEDÁ SE **SESTRA**
SYMPATIE

Nejedná se o klasickou soutěž krásy,

my hledáme výjimečnou sestru! Mottem celého projektu je:
Krása má mnoho podob! A jaká by měla Sestra sympatie být?

Především **sympatická** a **srdečná**, **empatická** a **stylová**.
Splňujete tyto předpoklady? Pak se budeme těšit právě na vás!

Registrace probíhá **od 1. června 2023 do 30. října 2023** na webových stránkách

www.sestrasympatie.cz

we make media

We Make Media, s. r. o. | Italská 1583/24 | 120 00 Praha 2 | Tel: +420 778 476 475 | E-mail: info@wemakemedia.cz